

ISSN 2311-4509 (print)
ISSN 2311-4517 (online)
ISSN 2311-4517 (online)

Науковий огляд

Научное обозрение Scientific review
Przegląd naukowy

№ 3(75)

Київ 2021

НАУКОВИЙ ОГЛЯД

SCIENTIFIC REVIEW

№ 3(75), 2021

№ 3(75), 2021

ЗАСНОВАНО У 2013 РОЦІ

WAS FOUNDED IN 2013

ВИХІД З ДРУКУ: ДЕСЯТЬ РАЗІВ НА РІК

IT IS ISSUED TEN TIMES A YEAR

СВІДОЦТВО ПРО ДЕРЖАВНУ РЕЄСТРАЦІЮ
СЕРІЯ КВ № 20878-10678P

CERTIFICATE OF STATE
REGISTRATION
KB № 20878-10678P

Засновники

Founder

Центр міжнародного наукового співробітництва «ТК Меганом»;
Люблінський технологічний університет (Люблін, Польща)
кафедра економічної теорії Львівської комерційної академії;
кафедра суспільно-політичних наук Вінницького національного технічного університету;
кафедра філософських та соціальних наук Чернівецького торговельно-економічного інституту Київського Національного торговельно-економічного університету;
Інститут наукового прогнозування (м. Київ);
Інститут реклами (м. Київ);

Center for International Scientific Cooperation "TK Meganom";
Lublin University of Technology, Lublin (Poland)
Department of Economics, Lviv Academy of Commerce;
Department of social and political sciences, Vinnytsia National Technical University;
Department of Philosophy and Social Sciences Chernivtsi Trade and Economics Institute Kyiv National Trade and Economic University;
Institute of Scientific Forecasting (Kyiv);
Universities' Institute of Advertising (Kyiv);
NGO "Association "Analitikum" (Vinnytsia);
International Society for Human Rights (Ukrainian section);

Громадська організація "Асоціація "Аналітикум" (м. Вінниця);
Міжнародне товариство прав людини (Українська секція);

Електронна версія журналу
<http://www.naukajournal.org>

The electronic version
<http://www.naukajournal.org>

Редакційна колегія:

Економічні науки

- Барський Юрій Миколайович, доктор економічних наук, професор, Луцький Національний технічний університет;
- Швець Наталія Романівна, доктор економічних наук, професор, директор Інституту банківських технологій та бізнесу ДВНЗ "Університет банківської справи";
- Шевчук Андрій Васильович, доктор економічних наук, професор, Нововолинський навчально-науковий інститут економіки та менеджменту Тернопільського національного економічного університету;

- Вдовенко Наталія Михайлівна, доктор економічних наук, доцент, в. о. завідувача кафедри глобальної економіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ;
- Загорна Тетяна Олегівна, доктор економічних наук, професор, Макіївський економіко-гуманітарний інститут;
- Храпкіна Валентина Валентинівна, доктор економічних наук, Макіївський економіко-гуманітарний інститут;
- Коваль Л. М. кандидат економічних наук, доцент, Хмельницький кооперативний торговельно- економічного інститут;

Медичні науки

- Бочаров Василь Андрійович, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри фармацевтичних і косметологічних технологій, Одеський медичний інститут Міжнародного гуманітарного університету;
- Пекліна Галина Петрівна, доктор медичних наук, професор, Одеський медичний інститут Міжнародного гуманітарного університету;
- Бочарова Вероніка Володимирівна, кандидат медичних наук, Одеський національний медичний університет;
- Лебедюк Михайло Миколайович, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри дерматології та венерології, Одеський національний медичний університет;
- Куц Лариса Вікторівна, доктор медичних наук, доцент, завідувач курсом дерматовенерології, клінічної імунології, алергології, Медичний інститут Сумського державного університету;

Технічні науки

- Вальдемар Вуйцик, доктор технічних наук, професор, Люблінський технологічний університет;
- Барановський Віктор Миколайович, доктор технічних наук, професор, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя;
- Гого Володимир Бейлович, доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри Природничих наук, Донецький національний технічний університет;
- Alatoon Mohammad Fayiz Ahmad, доктор технических наук;

Політичні науки

- Корнієнко Валерій Олександрович, академік Української академії політичних наук, президент Асоціації "Аналітикум", доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно - політичних наук Вінницького національного технічного університету;
- Денисюк С. Г., доктор політичних наук, кафедра суспільно - політичних наук Вінницького національного технічного університету;
- Ткач Олег Іванович, доктор політичних наук, професор, Київський національний університет імені Тараса Шевченка;
- Докаш О. Ю., кандидат політичних наук, доцент, Чернівецький торговельно - економічний інститут Київського Національного торговельно - економічного університету;

Історичні науки

- Ореховський В. О., доктор історичних наук, доцент, завідувач кафедри філософських і соціальних наук Чернівецького торговельно - економічного інституту Київського Національного торговельно - економічного університету;

- Коцур Надія Іванівна, доктор історичних наук, професор, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», академік Міжнародної академії безпеки життєдіяльності;
- Юрій М. Ф., доктор історичних наук, професор, академік АН України, Чернівецький торговельно - економічний інститут Київського Національного торговельно - економічного університету;
- Циганенко Лілія Федорівна, доктор історичних наук, професор, Ізмаїльський державний гуманітарний університет, декан факультету української філології та історії, завідувач кафедри всесвітньої історії;
- Робак Ігор Юрійович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук, Харківський національний медичний університет;
- Нікітенко Костянтин Вікторович, доктор історичних наук, завідувач кафедрою менеджменту мистецтва, Львівська національна академія мистецтв;
- Дацків Ігор Богданович, доктор історичних наук, професор, Тернопільський національний економічний університет;
- Безаров О. Т., кандидат історичних наук, доцент, Чернівецький торговельно - економічний інститут Київського Національного торговельно - економічного університету;

Філософські науки

- Alatoon Mohammad Fayiz Ahmad, доктор філософських наук;
- Чікарькова М. Ю., доктор філософських наук, професор, кандидат філологічних наук, Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича;
- Андрієнко Олена Володимирівна, доктор філософських наук, професор, Донецький національний університет, доцент кафедри філософії;
- Дулін Петро Георгійович, доктор філософських наук, Миколаївський національний університет ім. В. Сухомлинського, завідувач кафедри філософії;

Правові науки

- Криницький Ігор Євгенович, доктор юридичних наук, професор, завідувач науково- дослідної лабораторії № 1, Науково-дослідний інститут фінансового права;
- Гумін Олексій Михайлович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри Кримінального права і процесу Навчально-наукового інституту права та психології Національного Університету «Львівська Політехніка»;
- Биков А. Н., кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, вчений секретар Інституту законодавства Верховної Ради України;

Педагогічні науки

- Бельмаз Ярослава Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології , "Харківська гуманітарно-педагогічна академія" Харківської обласної ради;
- Власенко Катерина Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, Донбаська державна машинобудівна академія;
- Пріма Раїса Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки;
- Кожевников Віктор Михайлович, доктор педагогічних наук, професор, Макіївський економіко-гуманітарний інститут;
- Тарнопольський Олег Борисович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри прикладної лінгвістики та методики навчання іноземних мов, Дніпропетровський університет ім. Альфреда Нобеля;

- Полубоярина Ірина Іванівна, доктор педагогічних наук, доцент, Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського;
- Амурський Е. Е., кандидат педагогічних наук, директор Інституту наукового прогнозування, академік МАБЕТ;
- Антонович Є. А., кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри графічного дизайну і реклами Інституту реклами;

Психологічні науки

- Волженцева Ірина Вікторівна, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Макіївського економіко-гуманітарного інституту;
- Симоненко Світлана Миколаївна, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології розвитку і соціальних комунікацій Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;
- Мурат Еліоз, Ondokuz Mayis University, Yasar Dogu Faculty Of Sport;

Мистецтво та мистецтвознавство

- Станіславська Катерина Ігорівна, доктор мистецтвознавства, професор, Національна академія керівних кадрів культури та мистецтв;
- Сізова Олена Равільєвна, доктор мистецтвознавства, професор, Державна бюджетна освітня установа вищої освіти «Південно-Уральський державний університет мистецтв ім. П.І. Чайковського»;
- Прокопова Наталія Леонідівна, доктор культурології, доцент, декан факультету режисури і акторського мистецтва, Кемеровський державний інститут культури;
- Пучков Андрій Олександрович, доктор мистецтвознавства, професор, Київський університет імені Бориса Грінченка;
- Круль Петро Франкович, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри інструментально-виконавського мистецтва Інституту культури і мистецтв Прикарпатського університету ім.В.Стефаніка;
- Прищенко Світлана Валеріївна, доктор наук у галузі дизайну, професор кафедри графічного дизайну і реклами Інституту реклами, член Спілки дизайнерів України;
- Русудан Кварацхелія, доктор мистецтвознавства, Кавказький Міжнародний університет, Грузія;
- Куц Євген Вадимович, кандидат мистецтвознавства, Національна академія керівних кадрів культури та мистецтв;

Філологічні науки

- Абрамович Семен Дмитрович, доктор філологічних наук, професор, академік АН Вищої освіти України, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, завідувач кафедри слов'янської філології та загального мовознавства;
- Іваницька Наталія Борисівна, доктор філологічних наук, професор, Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, завідувач кафедри сучасних європейських мов;
- Іліаді Олександр Іванович, доктор філологічних наук, професор, Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка;

Географічні науки

- Ільїн Леонід Володимирович, доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та готельного господарства Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;

Журнал зареєстровано в міжнародному каталозі періодичних видань

Ulrichsweb™ Global Serials Directory

Міжнародна індексація журналу:

CORE

WORLDCAT

BIELEFELD ACADEMIC SEARCH ENGINE

RESEARCHBIB

РИЦ SCIENCE INDEX
РОССИЙСКИЙ ИНДЕКС
НАУЧНОГО ЦИТИРОВАНИЯ
Science Index

OPEN ACADEMIC JOURNALS INDEX

CITEFACTOR

GOOGLE SCHOLAR

РОЗДІЛ I. ПИТАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК

УДК 336.1:336.143 (477):330.131.5:339.727.2

СВІТОВА ФИНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА КРИЗА ЯК НАСЛІДОК ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

кандидат економічних наук, доцент, Ривак О. С.

Львівський інститут економіки і туризму, Україна, Львів

Застосування шкідливих технологій, видів діяльності узаконюють недобросовісну конкуренцію. Нав'язування не вигідних внутрішньо- і зовнішньоекономічних угод спричиняють значні витрати переливу в різних сферах життєдіяльності людини, окремих фірм, країн, світового господарства. Опіраючись на найавторитетніші світові теорії і практики управління та економічного регулювання в окремих країнах, на рівні світового господарства уряд зобов'язаний забезпечити стабілізацію економіки, удосконалюючи фіскальну і митну політику відповідно до економічних принципів і законів, порушення яких виявляє негативний вплив на економічну систему країни. При виникненні пасток ліквідності скоординована фіскальна і монетарна політика спрямовується на зміцнення національної валюти, зменшення відкритості економіки, забезпечення сприятливого інвестиційного клімату для національного виробника.

Ключові слова: витрати переливу, мілітаризація, міжнародний тероризм, паритет купівельної спроможності, світові фінансові центри, пастки ліквідності, міжнародні організації, фінансовий тероризм і шахрайство, еміграція, бюджетні дефіцити, дефіцит платіжного балансу, девальвація, ревальвація, нерівність у розподілі доходів, зниження економічної ефективності.

Кандидат экономических наук, доцент Рывак О. С. Мировой финансово-экономический кризис как следствие гибридной войны / Львовский институт экономики и туризма, Украина, Львов.

Применение вредных технологий, видов деятельности узаконивают недобросовестную конкуренцию. Навязывание невыгодных внутри- и внешнеэкономических сделок влекут за собой значительные расходы перелива в различных сферах жизнедеятельности человека, отдельных фирм, стран, мирового хозяйства. Опираясь на авторитетные мировые теории и практики управления и экономического регулирования в отдельных странах, на уровне мирового хозяйства правительство обязано обеспечить стабилизацию экономики, совершенствуя фискальную и таможенную политику в соответствии с экономическими принципами и законами, нарушение которых оказывает негативное влияние на экономическую систему страны. При возникновении ловушек ликвидности скоординированная фискальная и монетарная политика направляется на укрепление национальной валюты, уменьшение открытости экономики, обеспечение благоприятного инвестиционного климата для национального производителя.

Ключевые слова: издержки перелива, милитаризация, международный терроризм, паритет покупательной способности, мировые финансовые центры, ловушки ликвидности, международные организации, финансовый терроризм и мошенничество, эмиграция, бюджетные дефициты, девальвация, ревальвация, неравенство в распределении доходов, снижение экономической эффективности.

PhD of Economic Sciences, Associate Professor, O. S. Ryvak, The global financial and economic crisis as a consequence of the hybrid war / Lviv Institute of Economics and Tourism, Lviv, Ukraine.

The use of harmful technologies, activities legitimize unfair competition. The imposition of unfavorable domestic and foreign economic agreements causes significant costs of overflow in various spheres of human life, individual firms, countries, the world economy. Relying on the world's most authoritative theories and practices of management and economic regulation in individual countries, at the level of the world economy the government is obliged to stabilize the economy, improving fiscal and customs policy in accordance with economic principles and laws, violation of which has a negative impact on the economic system of a country. In the event of liquidity traps, coordinated fiscal and monetary policy is aimed at strengthening the national currency, reducing the openness of the economy, ensuring a favorable investment climate for the national producer.

Key words: spillover costs, militarization, international terrorism, purchasing power parity, the global financial centers, liquidity traps, international organizations, financial terrorism and fraud, emigration, budget deficits, balance of payments deficits, devaluation, revaluation, inequality in distribution of income, lowering of economic efficiency.

Вступ. В аналітичній доповіді Національного інституту стратегічних досліджень 2013-го року «Міжнародне безпекове середовище: виклики і загрози національній безпеці України» Б.О. Парахонський, Г.М. Яворська, О.А. Резнікова дійшли висновку, що в сучасних умовах світові ресурси будуть притягуватися до багатих країн, а отже буде посилюватися диференціація багатих і бідних країн. Як свідчать теорія і практика, статистичні дані, світовий досвід розвитку економіки окремих країн та світового господарства в цілому, внаслідок гібридної війни в умовах сьогодення світова економічна система зазнає значних витрат переливу, які виникають тоді, коли виробництво або споживання товарів і послуг породжує нагромадження некомпенсованих витрат у третьої

сторони, яка не є безпосереднім покупцем або продавцем. Найбільші витрати переливу пов'язані із забрудненням довкілля внаслідок мілітаризації, накопичення різноманітних видів озброєння, в т. ч. кліматичної або енергетичної зброї, від застосування якої можна очікувати від природи на досить різку відповідь. Перевиробництво неякісних, шкідливих продуктів, призначених для споживання та виробництва, накопичення відходів, кліматичні зміни, нарощування проблем в сфері життєдіяльності, прав людини, інформаційній сфері, спад економічної активності, неефективне використання економічних ресурсів, що виявляє шкідливий вплив на флору і фауну, відносини власності аж до намагання створити неіснуючий штучний інтелект – все це наслідки і причина значних витрат переливу.

Виклад основного матеріалу. В 2015 році Барак Обама уклав угоду з Іраном стосовно ядерної зброї, суть якої полягала в тому, що Іран дозволив вивезти з країни певну кількість запасів збагаченого урану із обов'язковим доступом спеціалістів МАГАТЕ до ядерних об'єктів, у відповідь на що США знімали економічні санкції з Тегерану. Трамп з самого початку свого президентства в односторонньому порядку розірвав цю угоду, відновивши санкції, створивши таким чином перешкоди Тегерану у впровадженні незалежної ядерної програми, щоб не допустити отримання Іраном ядерного озброєння і запобігти прямій загрозі Ізраїлю, який має неусталену географічну залежність внаслідок подібних зовнішніх умов. Визнання Трампом Голандських висот, як частини Ізраїлю, і Єрусалиму як його столиці, стало серйозним кроком у відносинах Ізраїлю і США. Проте Голандські висоти – спірна територія Сирії і Ізраїлю, яку Рада Безпеки Організації Об'єднаних Націй визнає Сірійською, хоча фактично контроль за нею після шестиденної війни 1967 року здійснює Ізраїль [1, с. 6]. До завершення своєї каденції президент США Трамп скоротив державні видатки на озброєння армії

США, яке забезпечується в основному приватним сектором економіки країни.

В інтерв'ю для The New York Times наприкінці 2020 року майбутній президент США Джо Байден заявив, що відновлення ядерної угоди з Іраном буде одним із двох пріоритетів зовнішньої позиції його адміністрації. До підписання нової угоди Байден також хоче долучити Росію, Саудівську Аравію і Об'єднані Арабські Емірати. 5 жовтня 2020-го року Джо Байден заявив: «Ми переглянемо і припинимо підтримку війни Саудівської Аравії в Ємені». Череда громадянських воєн між Північним і Південним Єменом відновили рух хуситів, у відповідь на що Саудівська Аравія разом з країнами-союзниками втруtilась у воєнний конфлікт. Трамп продавав військове озброєння саудитам і ОАЕ, незважаючи на жорстку критику міжнародних організацій.

На думку політолога-міжнародника Владислава Стоколоса, головною загадкою 2021 року стане розвиток відносин Катар і Саудівської Аравії. З 2017 року між країнами призупинені усі дипломатичні відносини. Ер Ріяд і ряд інших країн Перської затоки звинуватили Катар в підтримці міжнародного тероризму. Саудити ведуть політику бойкоту стосовно Дохи уже понад три з половиною років. Наприкінці 2020 року адміністрація Трампа, у зв'язку із погіршенням відносин між США та Іраном, вирішила помирити Катар із країнами «четвірки» (Саудівська Аравія, Бахрейн, Єгипет, ОАЕ – Ред.), оскільки США є союзником як Саудівської Аравії, так і Катару. Перемир'я між країнами вигідне Вашингтону, оскільки Катар перестане співробітничати із Тегераном, тим самим послаблюючи позиції Ірану в регіоні. Професор політичних наук Університету Кувейту Шафік Габра пише: «Покінчивши із відкритою ворожнечею Ер Ріяд і Доха навряд чи стануть друзями». Рішення конфлікту між Катаром і Саудівською Аравією було

пріоритетним завданням адміністрації Дональда Трампа, яке навряд чи зможе вирішити Джо Байден [1, с. 6].

Катар – країна на Середньому Сході на півострові Катар. Столиця – м. Доха. Офіційна мова – арабська. Основні види промисловості: нафто- та газовидобувна, нафто- та газопереробна, виробництво добрив, сталеливарна, цементна тощо. За розміром ВВП 2008-го, 2009-го, 2010-го Катар посідав перше місце серед країн. У перерахунку на паритет купівельної спроможності ВВП Катару на душу населення становив 144500, 155400 та 179000 дол. США відповідно за зазначені роки. В Катарі засновано у 1995 р. Дохійську біржу цінних паперів (ДОХ). Єдиний індекс фондової біржі – DSM-20. До нього входили акції таких компаній як Ahli Bank, Commercial Bank, Qatar International Islamic Bank, Qatar Islamic Bank тощо. Інвестування за канонами норм ісламу практично унеможлиблює спекулювання. Із специфікою діяльності кредитних організацій мусульманських країн пов'язане поняття «ісламський банкінг». Згідно норм шаріату (ісламської юриспруденції) заборонено інвестувати кошти в активи компаній, діяльність яких пов'язана з виробництвом та розповсюдженням алкогольної продукції. Постулатом ісламського банкінгу є вимога – основою будь-якого цінного паперу є реальний матеріальний актив (заборона похідних фінансових інструментів, деривативів). Влітку 2011 р. фондові біржі Катару та Кіпру підписали меморандум про співпрацю, відповідно до якого біржі планують обмін юридичною і технічною інформацією та збереження цілісності ринків для сприяння підвищення ліквідності ринків обох країн. Згідно GFCI (англ. Global financial centres index) – Глобального індексу фінансових центрів, згідно матеріалів доповідей британської аналітичної компанії Z/Yen «The Global Financial Centres Index» за 2010-2011 роки Катар є одним із провідних світових фінансових центрів [2, с. 154, 132-133].

В 2021 році тенденція зростання обурення суспільства країн Південної Америки обумовлена основними проблемами регіону, які надалі розташовуються в трикутнику «корупція – низьке соціальне забезпечення – популізм». Економіки Латиноамериканських країн загнані в пастку, де череда дефолтів ставитиме хрест на реалізації економічного розвитку [1, с. 7].

21.01.2021 46-й президент США демократ Джо Байден офіційно став господарем Білого дому і перший день на посаді почав із скасування указів Дональда Трампа, підписавши 15 указів і дві директиви. Зокрема, він ініціював повернення США до Паризької кліматичної угоди; доручив уряду зупинити процес виходу країни із Всесвітньої організації охорони здоров'я, розпочатого адміністрацією Дональда Трампа, яку Трамп звинуватив в тому, що вона знаходиться під повним контролем Китаю, не зважаючи на щорічні внески США близько \$450 млн; скасував заборону в'їжджати в США громадянам деяких країн, більшість населення яких становлять мусульмани; припинив чинність надзвичайної ситуації, яку Дональд Трамп оголосив на кордоні з Мексикою 2018 року щоб перенаправити мільярди доларів з міністерства оборони на будівництво прикордонної розмежувальної стіни, яке буде призупинено; запровадив обов'язкове носіння захисних масок і дотримання дистанції у всіх федеральних будівлях, на всіх федеральних територіях і всіма федеральними службами [3, с. 1-2; 4, с. 3]. Обраний президент США Джо Байден, як і Дональд Трамп, неодноразово заявляв, що Німеччина має дослухатися до аргументів Вашингтона й відмовитися від участі в проєкті будівництва газопотоку «Північний потік-2», який постачатиме російський газ європейським споживачам в обхід України.

11 грудня 2020 року Сенат США одобрив пакет санкцій проти «Північного потоку-2», які на думку експертів з енергетичного права можуть зірвати процес виробництва у зв'язку із відповідними вимогами

до компаній, які займаються будівництвом згідно даного проекту [1, с. 7]. Проте міністр закордонних справ ФРН Гайко Маас заявив, що після приходу до влади в США нової адміністрації, Берлін вважає будівництво газогону суто економічним проектом, покликаним підвищити енергетичну безпеку ФРН, особливо на тлі поставлених кліматичних цілей та запланованої відмови від вугільної теплоенергетики й атомної енергетики [5, с. 3]. Українській стороні в умовах економічної кризи, яка триває з 90-их років ХХ-го століття по сьогодні, бажано запозичити кращий світовий досвід, перевірений теорією і практикою господарювання розвинутих країн щодо виходу із кризи і поступово відмовитись від вугільної й атомної енергетики, та від експорту електроенергії і енергетичних ресурсів.

Німеччина за час правління Ангели Меркель, діючого канцлера ФРН з 2005 року стала четвертою економікою планети і державою із стабільною соціальною захищеністю громадян, без наявності ядерної енергетики, великої армії і ведення війн по усьому світу [6, с. 4].

Заступник міністра енергетики з питань європейської інтеграції Ярослав Демченков стверджує, що на цьому етапі розвитку ядерна енергетика України має великий потенціал, у який входять експлуатація, власний сировинний комплекс, наукова та проектні складові, будівельно-монтажні ресурси, розвинена інфраструктура для поводження з відпрацьованим ядерним паливом та радіоактивними відходами [7, с. 3]. Очевидно українській стороні варто продовжувати співпрацю щодо розвитку наукової та проектно-складової для підтримання в належному стані наявної інфраструктури, призначеної для поводження з відпрацьованим ядерним паливом та радіоактивними відходами, поставити за мету досягти нейтралізації негативного впливу радіоактивних відходів та відпрацьованого ядерного палива на флору й

фауну передусім на території своєї країни, а також продовжувати співпрацю по обміну досвідом в сфері демонтажу АЕС.

Ярослав Демченков повідомив, що Енергоатом України нещодавно набув членства Європейського альянсу з чистого водню і Міністерство енергетики України працює над створенням внутрішнього водневого ринку. Ми вже отримуємо допомогу Європейської економічної комісії ООН у підготовці дорожньої карти розвитку водневої енергетики, яку слід представити в січні 2021 року. Наступним кроком стане підготовка концепції водневої енергетики та законодавства, яке потрібно ухвалити для впровадження такого ринку в Україні і його інтеграції в Європейський. Також важливі випробування української газотранспортної системи та її технічної адаптації для транспортування водню. Головна мета на найближчий час для нашої команди – визначити можливість використання після 2025 року наявних магістральних газопроводів та компресорних станцій ГТС України для транспортування відновлюваних газів та суміші природного газу з воднем [7, с. 3]. Очевидно, що такий проект є надто ризикованим і не вигідним для України і країн Євросоюзу в умовах загострення світової економічної кризи та перспективи перетворення України в країну-транзитера водню.

За повідомленням прес-служби оборонного відомства міністр оборони України Андрій Таран в інтерв'ю турецьким медіа Anadolu та Demirören заявив: «Підготовка Росією до розміщення ядерної зброї у Криму становить серйозну небезпеку для всієї Європи та цивілізованого світу. Спроба Російської Федерації встановити домінування в Чорноморському басейні – велика загроза економіці України, Туреччини та інших європейських країн». Не менш небезпечними є спроби дестабілізації ситуації в регіоні, зумисне перешкоджання Росією вільному судноплавству в Керченській протоці, спроби Росії придушувати комунікації засобами радіоелектронної боротьби, які перешкоджають

навігації повітряних суден і свободі судноплавства в Чорному морі. Цю занепокоєність поділяють інші країни регіону, зокрема Румунія [8, с. 1].

За повідомленням пресслужби РНБО Національний координаційний центр кібербезпеки при РНБО зафіксував спроби поширення шкідливих документів через систему електронної взаємодії органів виконавчої влади. Метою атаки було масове зараження інформаційних ресурсів держорганів. «Шкідливі документи містили макрос, який під час відкриття файлів, приховано завантажував програму для віддаленого управління комп'ютером. Спроби та засоби реалізації цієї кібератаки дають змогу пов'язати її з одним із хакерських шпигунських угруповань Російської Федерації». Наймасштабнішими атаками такого типу стали NotPetya, спрямована на пошкодження української інфраструктури 2017 року, і Solorigate – кібершпигунська операція Росії 2020 – 2021 років, яку розслідують у США, повідомляє УНІАН. Із 18 лютого фіксують масові DDoS-атаки на український інтернет-сегмент, переважно на веб-сайти сектору безпеки і оборони. Встановлено, що джерелом цих скоординованих атак були IP-адреси, які належать певним російським мережам обміну трафіком [9, с. 1].

В січні 2021-го року Європарламент ухвалив дві резолюції, в яких засудив агресивну політику Росії щодо України та окупацію частин України й Грузії російськими військами. У резолюції щодо спільної безпекової політики ЄС у 2020 році йдеться, що Європарламент занепокоєний тим, що великі частини України та Грузії окуповано військами РФ з порушенням міжнародного права. Євродепутати занепокоєні присутністю військ РФ у Молдові й тим, що Росія надалі дестабілізує мир і безпеку в регіоні. У резолюції підтверджено відданість незалежності й суверенітету і територіальної цілісності України та всіх інших країн «Східного партнерства», інформує УНІАН. Друга ухвалена резолюція, де згадано Україну, присвячена імплементації спільної

зовнішньої та безпекової політики ЄС у 2020 році. В ній Європарламент висловив занепокоєння поширенням гарячих зон конфлікту в сусідніх з ЄС країнах, замороженими конфліктами та продовженням де-факто окупації Російською Федерацією територій, які належать суверенним державам. Євродепутати засудили агресивну політику РФ щодо України, її негативну роль у кількох заморожених конфліктах, тиск на деяких із сусідів ЄС на додачу до порушення нею прав кримських татар, блокаду Азовського моря, захоплення українських газових родовищ у Чорному морі та порушення територіальної цілісності Грузії і Молдови. Європарламент підтвердив відданість політиці невизнання анексії Криму та закликав Росію взяти на себе відповідальність і вплинути на бойовиків, цілковито втілити свої зобов'язання за підписаними нею Мінськими угодами [10, с. 2].

10 лютого Європарламент прийняв резолюцію стосовно виконання Україною угоди про асоціацію. Одним із критичних зауважень українських владних структур було їхнє небажання замінити функціонування на території країни сайта «Миротворець». Цей «блеклист» поширює дані про людей, які, за їхніми відомостями і на особисту думку його авторів, якимось причетні до «незаконної терористичної чи іншої» діяльності на Донбасі. Однак цей сайт далеко не єдиний, який поширює особисті дані про журналістів, громадських діячів і, навіть народних депутатів. «Миротворець» - перший, але далеко не єдиний ресурс, який накопичує і поширює бази із персональними даними українських громадян і не тільки. Офіційно владні структури заперечують співробітництво з такими базами, однак фігуранти скаржаться на вибіркоче відношення. Є факти використання цих даних в банківській системі для «фінансового тероризму» і «шахрайства».

Станом на 17.02.2021 хостинг сайта «Миротворець» розташований в США (Сан-Франциско, Каліфорнія). «Саме тому закрити сайт – досить

складне завдання», – вважає юрист Ростислав Кравець. Станом на 2016 рік його власником значилась Оксана Тинько (адреса реєстрації – в Тайланді), а також на Тинько були зареєстровані зеркала сайта. І сюрприз: як установив харківський юрист Олексій Романов, на неї ж, судячи із відкритих даних, виявився зареєстрованим домен сайта «Армия Новоросии», що можна було б назвати прямим підтвердженням тезису колишнього помічника омбудсмена Михайла Чаплиги про «ляльководів» [11, с. 4].

Суд в Харкові зобов'язав інтернет-провайдерів закрити доступ до Telegram-каналів, підозрюваних в зв'язках із РФ, - «Резидент», «Легитимный», «Картель» и «Сплетница», які за інформацією СБУ, використовувались для дестабілізації ситуації в Україні. Проте, «Київстар» і «Укртелеком» поки що не вбачають технічної можливості обмеження доступу до конкретних Telegram-каналів. Згідно інформації Property Times, ініціативи позивача співпадають із ініціативами засновника компанії Sprang Capital Олександра Пана.

Національна комісія, яка здійснює державне регулювання в сфері зв'язку і інформатизації (НКРСУ) поінформувала провайдерів про рішення Голосіївського районного суду Києва: «Накласти арешт на майнові права інтелектуальної власності, які виникають у користувачів сітки Інтернет при використанні веб-ресурсів (...), шляхом зобов'язання інтернет-провайдерів телекомунікацій, перелік яких міститься на офіційному сайті НКРСУ, закрити до них доступ». Основа – ознаки здійснення кримінального злочину, передбаченого ч. 3 ст. 190 Кримінального кодексу (шахрайство). Всього в Україні заблокують 425 інтернет-сайтів [12, с. 2].

Кіберспеціалісти СБУ заблокували діяльність транснаціональної злочинного хакерського угруповання, яке завдало на 80 млн. дол. США збитків 150-ти компаніям в Європі і США. Спецоперація проводилась в

рамках міжнародного співробітництва із США і Францією. Правоохоронці виявили, що з вересня 2020 року на території України діяла група осіб, яка використовувала програмне забезпечення Egregor. СБУ уже звернулось до правоохоронних органів іноземних держав, які володіють інформацією про потерпілі компанії [13, с. 2].

В лютому 2021 року після зустрічі Президента України Володимира Зеленського із спадкоємним принцом Абу-Дабі, заступником Верховного головнокомандувача збройних сил ОАЕ шейхом Мухаммадом Ібн Заїдом Аль Нагаяном було підписано великий пакет двосторонніх угод, зокрема було зазначено, що обидві країни мають потенціал, щоб у найближчі п'ять років збільшити товарообіг у кілька разів. Щодо питання продовольчої безпеки Володимир Зеленський зауважив, що існують усі можливості для інтенсифікації агроінвестицій в Україну та зростання експорту української аграрної продукції в десять разів.

Мухаммад Заїд Аль Нагаян дав своїй команді доручення збільшити товарообіг та інвестиції в агроспівпраці з Україною в 10 разів за кілька років, тобто довести до 2 мільярдів дол. США. За інформацією Офісу Президента учасники зустрічі обговорили питання співпраці в галузях енергетики та інфраструктури, військово-технічну, науково-технічну співпрацю, взаємодію в сегменті штучного інтелекту та спільного дослідження космосу, домовились про подальшу співпрацю у протидії поширенню коронавірусу.

Українська делегація підписала з ОАЕ меморандум та контракти обсягом на понад 3 мільярди доларів США. Зокрема, підписано угоди між Укроборонпромом, Tawazun Economic Council та EDGE Group про розширення військово-технічної співпраці на загальну суму понад мільярд доларів США з метою обміну та розвитку передових технологій [14, с. 2]. Для збільшення двосторонніх вигід від торговельно-економічної та інвестиційної співпраці завданням українського уряду і Національного

банку очевидно має стати вдосконалення фіскальної та монетарної політики для покращення інвестиційного клімату в країні і зміцнення гривні в кілька разів для вирівнювання паритету купівельної спроможності національної валюти України відносно валют країн з якими здійснюються торговельні і валютні операції.

За повідомленням Державної служби зайнятості за січень-вересень 2020-го року за кордоном офіційно працевлаштувалися 61,9 тис. українських громадян. 12,3 тис. осіб легально покинули територію країни для працевлаштування на офіційній основі на Кіпрі, 4,7 тис. осіб – у Польщі, 1,9 тис. осіб – в Ліберії, по 1,8 тис. осіб – в Панамі і Маршалових Островах і всього 88 осіб – в Російській Федерації. Президент Всеукраїнської асоціації компаній з міжнародного працевлаштування Василь Воскобойник в коментарії «Вестям» розкритикував дані Центру зайнятості, стверджуючи, що «Кіпр – це не місце для працевлаштування звичайних українців. Там розташовані офіси крьюінгових компаній, котрі працевлаштовують моряків» [15, с. 2].

В першому півріччі 2020-го близько 150 тисяч моряків не могли зійти із суден на берег із-за карантину, який більшість держав ввели в березні. Окрім них ще 150 тисяч моряків не можуть відправитися в плавання і залишаються без можливості працювати за професією. Ці дані озвучені в Міжнародній палаті судноплавства. Генеральний секретар палати Гай Платтен відмітив, що «в певному розумінні це ціла забута армія людей, яких не можна тримати в невизначеному положенні» [16, с. 3].

Панама – одна з найвідоміших офшорних зон Центральної та Південної Америки, Кіпр – Європи, Маршаллові Острови – Тихоокеанського регіону. Республіка Кіпр – острівна держава на сході Середземного моря. Столиця – м. Нікосія. Офіційні мови – грецька, турецька. Загальна площа – 9248 кв. км. Грошова одиниця – кіпрський фунт. З 01.05.2004 р. Республіка Кіпр є членом ЄС. Офіційно територія

Республіки Кіпр охоплює 98% території острова Кіпр, решту 2% займають британські військові бази Акротірі й Декелія, а також прилеглі острови. Острів з 1974 року розділений на турецьку і грецьку частини. Турецька частина характеризується надвисоким рівнем оподаткування, яке відлякує від цієї території місцевих та іноземних інвесторів. В міжнародних ділових колах є популярною південна (грецька) частина острова з населенням близько 500 тисяч осіб. Традиційно переважну частину українських інвестицій до РК здійснюють резиденти, що зареєстровані за видами економічної діяльності: операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям [2, с. 156, 171-172].

Сучасна боротьба з офшорами, спрямована на обмеження використання традиційних офшорних юрисдикцій, зокрема у випадку використання агентської схеми («фасадної компанії»), яка дає можливість звільнити компанію від «офшорного іміджу». Найпопулярнішими «фасадними» компаніями (компаніями в неофшорній юрисдикції) в механізмі здійснення діяльності від свого імені, але за дорученням принципала – офшорної компанії IBC – International Business Company, яка створюється між, скажімо, українським експортером (головною компанією, бенефіціаром) та іноземним контрагентом (імпортером-нерезидентом) є «фасадні» компанії з Великобританії та Ірландії. Вони утворюються в країнах, що мають договір про уникнення подвійного оподаткування з країною, в якій планується нарахування податків. Офшорний принципал зобов'язується сплатити агенту комісійні у вигляді відсотків з обороту, однак оподаткуванню підлягає лише комісія (винагорода) агента. Весь прибуток отримує принципал (офшорна компанія) за винятком комісії агента («фасадної» компанії).

Аналогічний принцип функціонування механізму здійснення імпортової операції за участю офшорних компаній: між українським

імпортером та іноземним контрагентом (постачальником) створюється ІВС (деколи не одна, а за участю «фасадної» компанії), яка сплачує експортеру реальну вартість продукції та реалізує її в Україну (імпортеру, бенефіціару) за «скорегованою» вартістю.

Власники суден започаткували офшорний бізнес ще тоді, коли британські моряки для прориву морських блокад, ембарго і заборон піднімали на своїх кораблях прапори інших країн, щоб безперешкодно ввійти в порти призначення. Тим самим вони приховували, що є підданими британської корони. Вигоди зміни прапора власники суден використовували під час «сухого закону» в США і незліченних обмежень у мореплаванні в період між Першою і Другою світовими війнами. Панама в 1925 році першою серед країн «зручного прапора» ввела пільговий режим прописки суден і оподаткування фрахтових операцій. Сьогодні загальновізнаними гаванями «зручного прапора» є Кіпр, Гібралтар, Ліберія, Антигуа, Багами, Бермуди, Каймани, Мальта, Голландські Антили, Шрі-Ланка тощо. Елементи режиму «зручного прапора» застосовують відкриті судові реєстри Норвегії, Данії, Німеччини, острова Мен, Люксембургу, Канарських островів (Іспанія), Мадейри (Португалія), Кергелену (Франція), Гонконгу, Сінгапуру і Філіппін. Більшість країн «зручного прапора» є також офшорними зонами.

Судновласникам гарантується швидка і спрощена реєстрація іноземних суден як у самій країні «зручного прапора», так і в зарубіжних консульствах на тимчасовій і постійній основі. Судоплавній компанії дозволене тут вільне наймання членів екіпажу з нерезидентів країн прописки суден, але деякі переваги надають під час наймання громадянам країни прописки судна. Головна перевага зареєстрованих тут судноплавних компаній – звільнення від усіх місцевих податків на доходи, отриманих за межами країни реєстрації. Замість податків вони

платять помірний реєстраційний і річний збори від водотоннажності та призначення судна. Офшорні зони – один із механізмів оптимізації податків, які передбачають як цілком легальні способи з погляду податкового законодавства, так і адміністративно заборонені й навіть злочинні [2, с. 190-192, с. 175].

Сьогодні жорсткий «Брексіт» і загострення спору навкруг Кіпру (восени 2020-го свої права на весь острів стала пред'являти турецька сторона), спроби Польщі та Угорщини блокувати прийняття бюджету ЄС на наступні сім років (після припинення терміну дії бюджету 2014-2020 31 грудня), який передбачає створення фонду перезапуску економіки ЄС із сумою понад 1,8 трлн.євро, у відповідь на що глава Єврокомісії Урсула Фон дер Ляєн заявила, що цей фонд може бути створений і без участі Польщі і Угорщини, засвідчує неефективність фіскальної політики Євросоюзу [17, с. 4].

За словами Василя Воскобойника, згідно даних пограничної служби восени 2020-го року із Польщі виїхало і в'їхало 229,5 тис. і 238,8 тис. наших співвітчизників відповідно. Він також дивним чином повідомив про дефіцит робочої сили в Польщі: «На даний час українських працівників все ще не вистачає в таких галузях, як харчова промисловість, логістика і виробництво, а також автомобільна галузь» [15, с. 2].

В Чехії 2020-го поліція в справах іноземців виявила 7093 громадян інших країн, які знаходились на території Чехії незаконно (на 25% більше, ніж в 2019 році). «На цю кількість сильно вплинули мігранти, затримані за порушення правил Міністерства охорони здоров'я, які обмежують перебування іноземців у зв'язку із поширенням Covid-19», – заявив глава поліції в справах іноземців Мілан Майер по Чеському радіо. Він пояснив, що ці люди, які приїхали в країну легально, не повернулись вчасно на батьківщину після закінчення дозволу на перебування. Більше всього мігрантів було затримано в Празі.

Найчастіше поліція затримувала громадян України, Молдови і Грузії [18, с. 2].

Станом на листопад 2020-го ситуація із призначенням послів України стала чи не найгіршою за роки незалежності внаслідок хронічної недостачі бюджетних коштів. Не заповнені 20 вакансій послів в різних країнах із майже 80 посольств. Іноді немає необхідності в призначенні посла по причині «взаємності», тоді посольство очолює тимчасово повірений, що серйозно знижує рівень відносин. Причини різні: можливо немає кандидатури, або країни в протистоянні, і тоді не призначення посла є формою протесту. Так, з 2015-го в Україні немає посла в Російській Федерації, і навпаки. Аналогічна ситуація із посольством в Ірландії, де посла немає з того ж 2015-го, по принципу взаємності, а також в центральноазіатському Узбекистані, де Україна має фінансові інтереси. Вагомою причиною непризначення послів є режим «жорсткої економії» запроваджений в МЗС ще Леонідом Кожарою весною 2013-го, який сьогодні загострюється.

Експерт міжнародних справ, в минулому консульський співробітник Андрій Лещик повідомив: «Зовнішня політика – справа дорога, і оплачується платниками податків. Зарплата посла варіюється залежно від країни, але складає приблизно \$5-6 тисяч. Однак це лише невелика частина трат». Із здобуттям незалежності посольства намагались самостійно окупувати свою діяльність за рахунок збору коштів, а діаспори допомагали дипломатам. А потім, коли почали просити на всі свята, діаспори попросту стомились від таких зборів. Аргентинський консул відразу написав в Київ: «У мене діаспора активна і велика, однак дуже бідна». «Механізми отримання підтримки від українців в країні перебування дійсно існують. І вони різні. Однак обмежене фінансування стримуює в можливостях починаючи з проведення заходів, що популяризують, наприклад, культуру України, і аж до лобістських акцій.

Розумний посол, маючи кошти, міг би найняти суспільну організацію і платити їй за те, щоб в необхідний момент вона виступила на стороні України. Саме так діють у нас США», – стверджує експерт-міжнародник Анток Кучухідзе. «Однак, понад усе дипломатичну службу підриває системна криза, пов'язана по-перше, із зміною поколінь, і, по-друге, з утвореною в МЗС клановою системою» – зауважує Андрій Бузаров. «Скоріш за все, біда в тому, що в Україні банально немає спеціалістів по країнах. І поки конкретна пропозиція кандидатури дійде до президента, всередині МЗС відбувається жахлива/злочинна «підкилимна» боротьба», – вважає Кучухідзе [19, с. 4].

Використавши дані проекту «Оцінка чисельності наявного населення України 2020» Інституту демографії соціологічних досліджень ім. М.В. Птухи, а також представників Кабінету Міністрів України, Державної служби статистики України, НТУУ «КПІ» і приватного бізнесу, включаючи мобільних операторів, Кабінет Міністрів України представив результати «перепису» населення України з допомогою сучасних технологій. Дані про населення, які оприлюднив Кабмін, оснований на альтернативній методиці підрахунку, отриманими з використанням трьох різних методів. Як роз'яснив міністр КМУ Дмитро Дубілет, який є ідеологом проекту, «Максимальна різниця між даними, отриманими з використанням трьох різних методів, склали лише 2,86%». Проте до статусу осіб, старших працездатного віку, учасники альтернативного «перепису» населення України від 2020 року віднесли осіб старше 65 років, що суперечить як вітчизняному законодавству, так і нормативно-правовій базі Міжнародної організації праці.

За даними ДССУ, в Україні проживає близько 42 млн. осіб. Згідно оприлюднених даних в Кабміні, чисельність наявного населення України складає 37,3 млн. осіб. Отже, за два десятиліття населення України скоротилось на 11,2 млн. осіб (що співставимо з населенням Фінляндії і

Норвегії разом узятих). Згідно розрахунків населення окупованих територій Криму і Донбасу виявилось втраченим для України. Проте в уряді поки що виступають проти проведення традиційного перепису населення і настоюють на використанні нових технологій. Причина очевидна – за приблизними підрахунками на «аудит» населення потрібно не менше 2 млрд.грн.» В Інституті демографії і соціальних досліджень зауважують: уникнути традиційного перепису все одно не вийде, оскільки цифри нічого не говорять про структуру населення [20, с. 1, 6].

Структура населення значною мірою залежить від економічної політики уряду. Від структури населення залежить продуктивність праці в країні, структура виробництва, яка в свою чергу залежить від доходів населення країни, співвідношення в доходах бідних і багатих, від податкової та соціальної політики держави, взаємозв'язку фіскальної та монетарної політики держави.

В Україні фінансовий результат (сальдо) до оподаткування підприємств за видами економічної діяльності без урахування тимчасово окупованої території АРК, м. Севастополя та частини окупованих територій у Донецькій та Луганській областях у 2019 році становив 664849,8 млн. грн. (23,16% ВВП). 74% підприємств одержали прибуток 933160,0 млн. грн. (32,51% ВВП). 26% підприємств одержали збиток 268310,2 млн. грн. (мінус 9,35% ВВП). Фінансовий результат (сальдо) до оподаткування великих та середніх підприємств за видами економічної діяльності *промисловості* за січень-вересень 2020 року в Україні без урахування тимчасово окупованої території АРК, м. Севастополя та частини окупованих територій у Донецькій та Луганській областях становив мінус 44856,9 млн. грн (мінус 1,56% ВВП). 63,1% підприємств одержали 119698,8 млн. грн. прибутків (4,17% ВВП), 36,9% підприємств одержали 164555,7 млн. грн. збитків (мінус 5,73% ВВП) [21].

В Україні 2020-го року відбувся максимальний приріст мінімальної заробітної плати – до 4830 грн з 1.01.2021 р. Однак, внаслідок безпрецедентного зниження курсу гривні, в перерахунку на долари США мінімальна заробітна плата в країні залишається однією з найнижчих в світі. Згідно дослідження Pcodi.com, яке проводилось серед 56 країн, і для розрахунку використало рівень мінімальної заробітної плати *після оподаткування*, до топ-5 країн із максимальним приростом від початку 2020-го року увійшли Україна – на 27% (стала \$171); Турція – на 21,6% (\$359); Албанія – на 15,4% (\$257); Латвія – на 14,2% (\$498); Аргентина – на 13,8% (\$214). В Німеччині мінімальна заробітна плата зросла на 1,5%, в Польщі на 9,8%, в Білорусії – на 6,7%. Найвищий рівень мінімальної зарплати зафіксований в Люксембурзі – \$2441 (зростання від початку року – 2,4%); Австралії – \$2081 (1,2%); Ірландії – \$1895 (1%); Нідерландах – \$1881 (5,6%); Новій Зеландії – \$1877 (8,1%). В Казахстані мінімальна заробітна плата упродовж 2019-го і 2020-го років не змінилась, однак, із-за підвищення податкових ставок працівники стали отримувати менше - 88\$, і 2-й рік підряд країна займає останнє місце в рейтингу.

Найвигідніше співвідношення цін на продукти і мінімальної зарплати відмічено в Англії, Ірландії і Австрії – від 7 до 7,6%. Україна в цьому рейтингу з результатом 35,7% зайняла 40-ве місце. В Узбекистані і Нігерії мінімальної заробітної плати не вистачає навіть на найскромніший набір товарів [22, с. 2].

За даними Світового банку найзаможніші люди нашої планети живуть у Макао. Це автономний регіон на південному узбережжі, колишня колонія Португалії. На одного жителя Макао припадає на рік 129103 дол США ВВП. Макао, населення якого не перевищує мільйона осіб, є центром міжнародної торгівлі з добре розвинутим туристичним і гральним бізнесом. Цей китайський регіон відомий як «податковий рай».

У Люксембурзі цей показник становить 121293 дол. США, у Сінгапурі – 101376 дол. США, у Катарі – 96491, в Ірландії – 88241 дол. США [23, с. 5].

За повідомленням The Guardian, столиця Великобританії стала містом із найвищою концентрацією доларових мільйонерів (874354) і в світі за кількістю сімей в країні, які живуть в бідності. За даними Міністерства праці і пенсій Великобританії, 28% жителів столиці входять в категорію «бідняків», порівняно із 22% в середньому по країні. Кожний десятий житель британської столиці є доларовим мільйонером. На другому місці в рейтингу – Нью-Йорк, в якому живуть 820 тис. осіб із статком понад 1 млн. [24, с. 3]. Нью-Йорк – місто, яке на даний час масово покидає значна частка його жителів.

Як повідомив экс-прем'єр-міністр України Анатолій Кінах, за даними ООН, – офіційно! – близько 60% українців живуть нижче межі бідності. А в ЄС в 2020 році оприлюднено офіційну інформацію, що серед усіх країн Європи за рівнем реальних доходів і платоспроможності українці знаходяться на останньому місці в Європі серед 47 держав. На виході маємо численні кризи, зокрема, платіжний. За офіційними даними, до 1 січня 2021 року українці заборгували за послуги ЖКГ, включаючи електроенергію і природний газ, близько 75 млрд. грн – це астрономічна сума (на 1 грудня 2020-го було 60,5 млрд. грн). Темпи зростають, і це створює проблеми, в т. ч. колапс системи ЖКГ. На сьогоднішній день цінову політику необхідно формувати у комплексі, з урахуванням реальних показників собівартості в тарифах, тобто яка ціна українського природного газу і за якими цінами ми купуємо в «Нафтогазу» - вважає Анатолій Кінах [25, с. 6].

В Україні почастишали випадки крадіжок грошей з банківських рахунків українських громадян. Клієнти скаржаться, що із їхніх вкладів зненацька починають зникати круглі суми, часто в іноземній валюті.

Бувають випадки, що тільки при візиті в банк, людина випадково дізнається, що депозит був закритий ще півроку тому, а кошти забрані сторонньою особою. Жертвами найчастіше стають клієнти топових банків країни, які мають валютні заощадження. В державному Приватбанку сукупний розмір збитків, які проходять в кримінальній справі складають 1,3 млн. грн [26, с. 8]. 2020-го року кіберзлочинці привласнили дещо більше чверті мільярда гривень довірливих українців [27, с. 2].

Американський стартап Verkada зазнав масової атаки комп'ютерних злочинців, внаслідок чого зловмисники отримали доступ до 150 тис. камер відеоспостереження, які встановлені у відділеннях поліції, лікарнях, школах і тюрмах. На заводах компанії-виробника електромобілів Ілона Маска – на заводах Tesla – хакери зламали 222 відеокамери. За повідомленням агентства Bloomberg, метою атаки була демонстрація легкості отримання несанкціонованого доступу до спостереження за громадянами. В причетності до атаки підозрюють міжнародне об'єднання хакерів під назвою «Продвинутая устойчивая угроза 69420» (Advanced Persistent Threat 69420). Зламани камери в основному знаходились на території США. До виявленої кількості зламано обладнання потрапили і камери із Лондона [28, с. 2]. У відповідь Ілон Маск анонсував створення міста в Техасі, яке назвуть Зіркова база. За даними Bloomberg, мова йде про перейменування техаського села Бока-Чіка, де знаходиться космодром корпорації SpaceX, хоча відповідного запиту щодо перейменування згідно місцевих законів, до судді округу Камерун Едді Тревіно поки-що не надходило. Про переїзд Маска із Кремнівої долини в Техас повідомлялось в грудні 2020-го. На початку грудня Маск виставив на продаж свою нерухомість в Каліфорнії. Він заявив, що «майно тягне вниз» [29, с. 2].

В контексті наших умов і зобов'язань української держави в напрямі МВФ і ЄС – не можна діяти, як зараз, коли реальна заробітна плата в 3-

4 рази нижча, ніж у Польщі, у 8-9 разів нижча, ніж в Німеччині, але ми постійно артикулюємо необхідність високих «ринкових» цін і тарифів – застерігає Анатолій Кінах.

Екс-топ-менеджер «Нафтогазу» Юрій Вітренко показав в декларації за 2019 рік зарплату по основному місцю праці 53,25 млн. грн (4,6 млн. грн в місяць або понад \$180 тис. в місяць) (2,59% від фонду оплати праці найманих працівників в структурі ВНД України). Окрім того 2,23 млн. грн він отримав як очільник спостережної ради «Укрнафти». Згідно декларації у Вітренко (який багато років отримував велику зарплату і грандіозні бонуси за перемогу в суді над Газпромом) і має досвід роботи в інвестиційній діяльності, немає ніяких заощаджень – ні готівкою, ні на рахунках у банках [30, с. 2].

Валовий національний дохід України згідно зведених національних рахунків за три квартали 2020 року перевищував валовий внутрішній продукт на 1,7% (на 48241 млн. грн.) / за I-ий квартал – на 1,2%, за II-ий – на 2,5%, за III-ій – на 1,4%. Дефіцит рахунку товарів і послуг платіжного балансу України дорівнював 23871 млн. грн. за три квартали 2020 року (0,38% від ВВП). За окреслений період 2020 року зміни в активах рахунку капіталу дорівнювали мінус 131044 млн. грн. (мінус 4,57% від ВВП). Валове нагромадження основного капіталу за окреслений період становило 360412 млн. грн. (12,56% від ВВП), придбання за виключенням вибуття цінностей – 1072 млн. грн. (0,04% від ВВП), чисте кредитування (+), чисте запозичення (-) становило 91175 млн. грн. (3,18% від ВВП). *Зміни в зобов'язаннях і чистому багатстві за рахунок заощадження та капітальних трансфертів за три квартали 2020 року в Україні* сформувались на рівні мінус 131044 млн. грн. (мінус 4,57% від ВВП) [21].

Баланс товарів і послуг рахунку поточних операцій платіжного балансу України за 2020 рік дорівнював мінус 1780 млн. дол. США

внаслідок перевищення імпорту товарів над експортом товарів. Експорт послуг традиційно перевищує імпорт послуг. *Баланс первинних доходів* дорівнював 4252 млн. дол. США внаслідок перевищення надходжень над виплатами в 1,5 раза, в основному завдяки надходженням від оплати праці, які дорівнювали 11 608 млн. дол. США (виплати оплати праці дорівнювали – 21 млн. дол. США). Баланс доходів від інвестицій статті балансу первинних доходів дорівнював мінус 7 335 млн. дол. США внаслідок значного перевищення виплат (7 775 млн. дол. США) над надходженнями (440 млн. дол. США), у т. ч. реінвестовані доходи від інвестиційних вкладень за підсумками 2020-го дорівнювали мінус 1321 млн. дол. США. *Баланс вторинних доходів* сформувався на рівні 3762 млн. дол. США оскільки надходження дорівнювали 5 319 млн. дол. США, а виплати – 1557 млн. дол. США.

Внаслідок чистого кредитування *за рахунком операцій з капіталом*, яке сформувалось за підсумками 2020-го в розмірі 6 221 млн. дол. США та підсумкового балансу рахунку поточних операцій 6 224 млн. дол. США, рахунок операцій з капіталом збалансований на рівні мінус 3 млн. дол. США.

Фінансовий рахунок збалансований на рівні 4 221 млн. дол. США. Сальдо статті прямі інвестиції сформувалось на рівні 950 млн. дол. США, портфельних інвестицій на рівні 829 млн. дол. США, сальдо похідних фінансових інструментів становило 329 млн. дол. США завдяки змінам надходжень за статтею пасиви від боргових зобов'язань на суму мінус 329 млн. дол. США до державного сектору економіки країни, сальдо статті інші інвестиції сформувалось на рівні 3039 млн. дол. США внаслідок перевищення надходжень за активними операціями – 6 335 млн. дол. США над збільшенням зобов'язань за пасивними операціями – 3 296 млн. дол. США.

Зведений баланс за підсумком 2020 року становив 1990 млн. дол. США (з урахування помилок та упущень на суму 916 млн. дол. США) як результат позитивного сальдо рахунку поточних операцій, негативного сальдо рахунку операцій з капіталом – 3 млн. дол. США і позитивного сальдо фінансового рахунку (6 224 млн. дол. США – 3 млн. дол. США – 4231 млн. дол. США). Резервні та пов'язані статті за підсумком року сформувались на рівні 1990 дол. США, із них – резервні активи – 2965 млн. дол. США, кредити МВФ – 975 млн. дол.

За офіційними даними Національного банку України валовий зовнішній борг України в IV кварталі 2020 року зріс на 3.5 млрд. дол. США – з 125.7 млрд. дол. США. Відносно ВВП борг збільшився з 79% до 81,2% на кінець 2020 року.

В доларовому еквіваленті приватні грошові перекази в Україну у 2020 році збільшились порівняно із приватними грошовими переказами за 2019 рік від 11921 млн. дол. США до 12121 дол. США [31].

В кінці січня 2021 року між Міністерством фінансів України, регіональним менеджером МФК по Україні, Білорусі та Молдові і Укргазбанком підписано кредитну угоду на 30 мільйонів євро, яка, як сподівається українська сторона, повинна створити умови трансформації банку. Міністр фінансів України зауважив, що вихід держави з капіталу Укргазбанку – одне із завдань міністерства фінансів у межах реалізації стратегії реформування державного банківського сектору. Крім того – реалізація даної трансакції означає виконання одного із зобов'язань України в межах спільної з МВФ програми Stand-by [32].

Висновки. Згідно коментаря НБУ щодо зміни реального ВВП у 2020 році від 24.03.2021 упродовж 2020 року реальний ВВП України скоротився на 4% у річному вимірі після зростання на 3,2% у 2019 році. Фактичний показник ВВП практично відповідав оцінці НБУ, опублікованій в інфляційному звіті за січень 2021 року (4,4%). Ключовим фактором

падіння ВВП 2020-го було скорочення інвестицій, зменшення валового нагромадження основного капіталу (24,4% р/р) майже у всіх видах діяльності. У розрізі видів діяльності у 2020 році погіршилися показники більшості галузей економіки.

Облікова ставка НБУ на кінець травня 2020-го встановлена на рівні 8%, з кінця червня по 04.03.2021 – на рівні 6%, від 05.03.2021 – 6,5% річних. Середньозважена ставка за усіма інструментами становила на кінець травня 2020-го 8,0%, червня – 6,4%, липня-серпня – 6,0%, вересня-жовтня – 6,2%, листопада 2020-го – січня 2021-го – 6,1% [33, с. 4].

У січні 2021 року в Україні процентні ставки за новими кредитами для нефінансових корпорацій становили 8,84% річних (у гривнях – 9,36%, в дол. США – 4,31%, в євро – 4,62%), для домогосподарств – 30,32% річних (у гривнях – 30,35%, в дол. США – 20,68%, в євро – 12,86%). Процентні ставки за новими депозитами для нефінансових корпорацій становили – 3,66% річних (у гривнях – 3,74%, в дол. США – 1,14%, в євро – 1,35%), для домогосподарств – 5,49% річних (у гривнях – 7,72%, в дол. США – 1,23%, в євро – 0,83%). Банківською системою визначилась маржа – різниця між процентною ставкою за кредитами і процентною ставкою за наданими депозитами, як мінімальний прибуток банку, для нефінансових корпорацій у січні 2021 року на рівні 5,18% річних, у т.ч. у гривнях – 5,62%, у дол. США – 3,17%, в євро – 3,27%; для домогосподарств на рівні 26,66% річних, у т.ч. у гривнях – 22,63%, у дол. США – 3,08%, в євро – 3,79% [33, с. 10].

Встановлений Національним банком України офіційний курс гривні до долара США за 2020 рік відносно 2019 року знизився на мінус 4,3%, до євро – на мінус 6,3%, до китайського юаня женьмінбї – на мінус 4,4% [31]. За даними Держстату, у 2020 році найбільшу частку в географічній структурі як експорту так і імпорту товарів, у розрізі країн, займав Китай

(14,5% та 15,4% відповідно). Експорт товарів до Китаю за підсумками 2020 року збільшився майже у 2 рази [34, с. 8-9], що не вигідно Україні, однак вигідно Китаю внаслідок зниження курсу гривні до національної валюти Китаю і порушення паритету купівельної спроможності валюти не на користь України. Це ж стосується і експортно-імпортних операцій з країнами ЄС та США. Частка країн ЄС у загальному експорті у 2020-му році зменшилася і становила 33,8% (2021 рік – 37,1%). Позики в євро і доларах США стають для України все більш дорогими. Із зростанням ступеню ризику, внаслідок зменшення попиту на гривню і збільшення попиту на євро і дол. США українською стороною розширення зовнішньоекономічних відносин для України стає все більш не вигідним. Підвищення облікової ставки НБУ вперше за два з половиною роки рішенням Департаменту НБУ з монетарної політики від 05.03.2021 до 6,5% підвищує ризики кредитування для реального сектора економіки країни, так і для національної банківської системи. Для виходу країни із подвійної пастки ліквідності необхідно посилити внутрішню і зовнішню протекціоністську політику держави в напрямку заохочення підвищення рівня планових внутрішніх приватних інвестицій і внутрішнього приватного споживання шляхом стимулювальної бюджетно-податкової політики держави. Зниження середньої ставки оподаткування для підприємницького сектора економіки до 1/3 частки прибутку, зниження середньої ставки на споживання (ПДВ і акцизні збори), зменшення кількості податків і зборів стимулюватиме виведенню економіки із тіні, підвищенню внутрішніх приватних інвестиційних видатків, надходжень до державного бюджету. Стимулювальна бюджетно-податкова політика, яка призводить до зростання процентної ставки у випадку довготривалого збільшення видатків держави за рахунок внутрішніх і зовнішніх позик, що спричиняє «ефект витіснення» внутрішніх приватних інвестиційних і споживчих видатків є неефективною, оскільки посилює не вигоди в сфері

зовнішньоекономічних відносин, національна валюта знецінюється, девальвація порушує паритет купівельної спроможності валюти не на користь країни, посилюється нерівність у розподілі доходів, соціальна і політична нестабільність, зменшується середня тривалість життя, що погіршує склад трудових ресурсів, зменшується частка інвестицій в реальний сектор економіки країни, відбувається відплив капіталу, зменшується частка інвестицій у ВВП, погіршується якісний склад трудових ресурсів із-за еміграції і погіршення умов для здобуття освіти, розвитку науки, зменшується величина середнього доходу на душу населення, зменшується чисте багатство країни. Для виходу економіки країни з депресії економічна політика уряду спрямовується на знецінення національної валюти – ревальвацію.

Література:

1. Стоколос В. (2020). Германия без Меркель и турбулентность на Дальнем востоке. Что ждет мир в 2021 году. Вести. Всеукраинский выпуск (23.12.2020), №195, с. 6-7.
2. С.В. Князь, Н.І. Георгіаді, О.Ю. Григор'єв, К.О. Дзюбіна, О.В. Князь, В.В. Лакіза (2013). Міжнародні фінанси: навч.посібник. О.Є. Кузьмін (Ред.) (с.с. 154, 132-133, 156, 171-172. – 364 с.). Львів: Видавництво Львівської політехніки
3. Власенко В. (2021). Геополітика. Новий шанс для Америки і світу. Урядовий кур'єр (22.01.2021), №14, с. 1-2.
4. Новости мира. Первый день Байдена: овальный кабинет по-новому и проблема тренажера. (2021). Вести. Всеукраинский выпуск (22.01.2021), с. 3.
5. Крамарчук О. (2020). Німеччина не відмовиться від «Північного потоку-2». Урядовий кур'єр (30.12.2020), №253, с. 3.

6. Стоколос Владислав. Конец эпохи железной фразы. Что ждет Европу без Меркель. (2021). Вести. Всеукраинский выпуск (18.02.2021), №029, с. 4
7. Актуальне інтерв'ю. Куш Л. Заступник міністра енергетики з питань європейської інтеграції Ярослав Демченков: «Енергетика має адаптуватися до кліматичних змін». (2020). Урядовий кур'єр (22.12.2020), № 249, с. 3.
8. Ядерна зброя і Крим – несумісні. (2020). Урядовий кур'єр (19.12.2020), № 248, с. 1.
9. Ворожі хакери отримують відсіч. Гібридна війна. (2021). Урядовий кур'єр (25.02.2021), №38, с. 1.
10. Відділ новин «Урядового кур'єра». Росія залишається агресором та окупантом. (2021). Урядовий кур'єр (22.01.2021), № 14, с. 2].
11. Козуб Тарас. Кто там следующий во «враги народа». (2021). Вести. Всеукраинский выпуск (18.02.2021), №029, с. 4
12. Новости Украины. Заблокируют 425 сайтов и четыре Telegram-канала. В Украине большая чистка интернета. (2021). Вести. Всеукраинский выпуск (26.02.2021), №035, с. 2.
13. Украинский «зловред» Egregor нанёс 150 компаниям убытков на \$80 млн.дол. (2021). Вести. Всеукраинский выпуск (19.02.2021), № 30, с. 2.
14. Відділ новин «Урядового кур'єра». Наша країна та ОАЕ перезавантажують відносини. (2021). Урядовий кур'єр (16.02.2021), №31, с. 2.
15. Кипр стал популярним среди украинцев, желающих работать за границей. (2020). Вести. Всеукраинский выпуск (22.12.2020), №194, с. 2.
16. Новости мира. «Забыли об армии». 150 тысяч моряков застряли из-за карантина. (2020). Вести. Всеукраинский выпуск (9.06.2020), №057, с. 3.
17. Джерело: Козуб Т. Вперед, в 30-е. (2020). Вести. Всеукраинский выпуск (21.11.2020), №193, с. 4

18. Кратко. Отчет. Среди нелегалов в Чехии больше всего украинцев. (2021). Вести. Всеукраинский выпуск (8.02.2021), №21, с. 2.
19. Политика. ЗЕ боится дипломатов Порошенко: почему не назначаются послы. Текст: Тарас Козуб. (2020). Вести. Всеукраинский выпуск (5.11.2020), №161, с.4.
20. Дранник А. Куда делись 11 млн. украинцев. «Умирает в два раза больше, чем рождается». (2020). Вести. Всеукраинский выпуск (924.01.2020), №10, с. 1, 6.
21. Джерело: Державна служба статистики України. Національні рахунки. <<http://ukrstat.gov.ua>.
22. Украина возглавила мировой рейтинг роста минималки, но по ее размеру оказалась в конце. (2021). Вести. Всеукраинский выпуск (19.01.2021), №007, с. 2.
23. Найзаможніші живуть у Макао. Колишню португальську колонію називають «китайським Лас-Вегасом». (2021). Високий замок (29-31.01.2021), № 8, с.5.
24. Новости мира. Назван город, где живет больше всего миллионеров. (2021). Вести. Всеукраинский выпуск (26.02.2021), №035, с. 3.
25. Общественная экспертиза. Кому и почему украинцы платят баснословную коммуналку. (2021). Вести. Всеукраинский выпуск (4.02.2021), № 019, с. 6
26. Дранник А., Касьянова И. «Из банка украли всё, что я заработала за 20 лет». Вести. Всеукраинский выпуск (22.01.2021), №10, с. 8.
27. Что произошло в Украине и мире. Мошенники в интернете присвоили четверть миллиарда. Самые «модные» схемы. (2021). Вести. Всеукраинский выпуск (10.02.2021), №023, с. 2.
28. Группа хакеров взломала 150 тыс. камер в тюрьмах, больницах и на заводах Tesla. (2021). Вести. Всеукраинский выпуск (11.03.2021), № 043, с. 2.

29. Мир. «Оттуда на Марс»: Илон Маск заявил о создании нового города в Техасе. Вести. Всеукраинский выпуск (4.03.2021), № 39.с.2.
30. Новости Украины. (2020). Вести. Всеукраинский выпуск (22.12.2020), № 194, с. 2.
31. Джерело: Національний банк України <<http://www.bank.gov.ua>.
32. Позитивний сигнал для інвесторів. Капітал. (2021). Урядовий кур'єр (28.01.2021), № 16, с. 1.
33. Джерело: Національний банк України. Грошово-кредитна та фінансова статистика. Січень 2021 року. 15 с. <<http://www.bank.gov.ua>.
34. Інформація Міністерства фінансів України про виконання Державного бюджету України за 2020 рік. Урядовий кур'єр (26.02.2021), №39, с. 8-9.

References:

1. Stokolos V. (2020). Germany without Merkel and Turbulence in the Far East. What Awaits the World in 2021. Vesti. All-Ukrainian edition. December, 23, 2020. № 195., P.6-7.
2. Knyaz S. V., Georgiadi N.I., Grygoryev K.O., Dzyubina O.V., & Knyaz V.V. (2013) International Finance O.Y. Kuzmina (Ed.). (pp. 154, 132-133,156, 171-172; 364 P.) Lviv: Lviv Politehnic Publishing House.
3. Vlasenko V. Geopolitics. (2021). A New Chance for America and the World. Uriadovyy Courier. January, 22, 2021. № 14., P.1-2.
4. News of the World. The First Day of Biden: the Oval Office in a New Way and the Problem of the Simulator. (2021). Vesti. All-Ukrainian edition. January, 22, 2021., P.3.
5. Kramarchuk O. Germany will not Abandon “Nord Stream-2” (2020). Uriadovyy Courier. December, 30, 2020. № 253., P.3.
6. Stokolos V. (2021). End of the Era of the Iron Frau. What Awaits Europe without Merkel. Vesti. All-Ukrainian edition. February, 18, 2021. № 029., P.4.
7. Up to Date Interview. Kushch L. Deputy Minister of Energy of the European Integration Questions Yaroslav Demchenkov: "Energy Should

- Adapt to Climate change" (2020). Uriadovyy Courier. December, 22, 2020. № 249., P.3.
8. Nuclear Weapons and Crimea are Incompatible // Uriadovyy Courier. – December, 19, 2020. – № 248. – P.1.
9. Enemy Hackers are Repulsed. Hybrid War (2021). Uriadovyy Courier. February, 25, 2021. № 38., P.1.
10. Russia Remains the Aggressor and Occupier. Uriadovyy Courier News Department (2021). Uriadovyy Courier. January, 22, 2021. № 14., P.2.
11. Kozub T. Who is There Next to Become the "Enemy of the People" (2021). Vesti. All-Ukrainian edition. February, 18, 2021. № 029., P.4.
12. News of Ukraine. They will Block 425 Websites and Four Telegram Channels. There is a Big Cleaning of the Internet in Ukraine (2021). Vesti. All-Ukrainian edition. February, 26, 2021. № 035., P.2.
13. The Ukrainian "Malware" Egregor Inflicted Losses on 150 Companies for the Amount of \$ 80 Million (2021). Vesti. All-Ukrainian edition. February, 19, 2021. № 030., P.2.
14. Our Country and the UAE are Resetting Relations. Uriadovyy Courier News Department (2021). Uriadovyy Courier. February, 16, 2021. № 31., P.2.
15. Cyprus has Become Popular among Ukrainians Wishing to Work Abroad (2020). Vesti. All-Ukrainian edition. December, 22, 2020. № 194., P.2.
16. News of the World. "Forgot about the Army." 150 Thousand Sailors were Stuck Due to Quarantine (2020). Vesti. All-Ukrainian edition. June, 9, 2020. № 057., P.3.
17. Kozub T. Forward into the 30s (2020). Vesti. All-Ukrainian edition. November, 21, 2020. № 193., P.4.
18. Briefly. Report. Most of the Illegal Immigrants in the Czech Republic are Ukrainians (2021). Vesti. All-Ukrainian edition. February, 8, 2021. № 21., P.2.

19. Kozub T. Z is Afraid of Poroshenko's Diplomats: Why Ambassadors are not Appointed (2020). Vesti. All-Ukrainian edition. November, 5, 2020. № 161., P.4.
20. Dranyk A. Where did 11 Million Ukrainians Vanish? "Twice as Many Die as are Born" (2020). Vesti. All-Ukrainian edition. January, 24, 2020. № 10., P.1, 6.
21. State Statistics Service of Ukraine. National accounts. – URL: <<http://ukrstat.gov.ua>.
22. Ukraine Topped the World Minimum Wage Growth Rating, but in Terms of Its Size It was at the End (2021). Vesti. All-Ukrainian edition. January, 19, 2021. № 007., P.2.
23. The Wealthiest Live in Macau. The Former Portuguese Colony is Called "Chinese" Las Vegas (2021). Vysoky Zamok. January, 29-31, 2021. № 8., P.5.
24. News of the World. The City with the Largest Number of Millionaires has Been Named (2021). Vesti. All-Ukrainian edition. February, 26, 2021. № 035., P.3.
25. Public Expertise. To Whom and Why do Ukrainians Pay a Fabulous Communal Apartment Fee (2021). Vesti. All-Ukrainian edition. February, 4, 2021. № 019., P.6.
26. Drannyk A. Kasyanova I. "Everything I Earned in 20 Years Was Stolen from the Bank" (2021). Vesti. All-Ukrainian edition. January, 22, 2021. № 10., P.8.
27. What Happened in Ukraine and the World. Internet Scammers Embezzled a Quarter of a Billion. The Most "Fashionable" Schemes (2021). Vesti. All-Ukrainian edition. February, 10, 2021. № 023., P.2.
28. A Group of Hackers Broke into 150 Thousand Cameras in Prisons, Hospitals and Tesla Factories. (2021). Vesti. All-Ukrainian edition. March, 11, 2021. № 043. P.2.

29. World. "From There to Mars": Elon Musk Announced the Creation of a New City in Texas. (2021). Vesti. All-Ukrainian edition. March, 4, 2021. № 39., P.2.
30. News of Ukraine. (2020). Vesti. All-Ukrainian edition. December, 22, 2020. № 194., P.2.
31. National Bank of Ukraine. URL: <<http://www.bank.gov.ua>.
32. A Positive Signal for Investors. Capital. (2021). Uriadovyy Courier. January, 28, 2021. № 16., P.1.
33. Monetary and Financial Statistics. January 2021. National Bank of Ukraine. URL: <<http://www.bank.gov.ua>.
34. Information of the Ministry of Finance of Ukraine on the Implementation of the State Budget of Ukraine for 2020. (2021). Uriadovyy Courier. February, 26, 2021. № 39., P.8.

РОЗДІЛ II. ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК

UDC: 159.955.1

THE STRUCTURE OF A SENSE OF HUMOR AS A PROPERTY OF PERSONALITY

Kateryna Kolesnykova

<http://orcid.org/0000-0002-4818-5580>

e-mail: kolesnykovakatya@gmail.com

Ushinsky South-Ukrainian national pedagogical University, Odessa, Ukraine

The actual questions of humor are defined as the ability of a person to identify, fix and comprehend the comic in the surrounding reality and emotionally react to it. In general, the concept of a sense of humor provides for a complex of perceptual, cognitive, emotional, physiological and behavioral processes. The individual characteristics of the cognitive sphere, the repetition of emotional processes, temperamental and characterological characteristics are only a small fraction of the determinants of humor.

Key words: research, concept, mechanism, phenomenon, property, humor, comprehension.

К. Колесникова, Структура почуття гумору як властивості особистості / Державний заклад, Південноукраїнський Національний Педагогічний Університет імені К. Д. Ушинського, Україна, Одеса

Актуальні питання гумору визначають здатність людини ідентифікувати, фіксувати та осмислювати комічне в навколишній дійсності та емоційно реагувати на нього. Загалом поняття почуття гумору передбачає комплекс перцептивних, когнітивних, емоційних, фізіологічних та поведінкових процесів. Індивідуальні особливості когнітивної сфери, повторення емоційних процесів, темпераментні та характерологічні характеристики - це лише мала частка визначальних факторів гумору.

Ключові слова: дослідження, концепція, механізм, феномен, властивість, гумор, осмислення.

Formulation of the problem. Humor often occurs in stressful or unpleasant situations when people experience negative emotions such as fear, sadness or anger. However, the perception of funny and meaningless elements allows them to look at the situation from another angle and prevent negative experiences. This type of humor is especially noticeable in the ability to laugh at their own shortcomings [5].

In the psychological literature there are very different approaches to understanding the essence of the phenomenon of "sense of humor", just as ambiguous different researchers interpret the structure of humor. It should be noted that there are a small number of studies that would be aimed at studying the sense of humor as a property of the individual. But the structure of humor is insufficiently researched and described, its components and features of manifestation are not clearly allocated. Therefore, there is a need to explain and describe a set of different levels of humor. First of all, it is necessary to consider the existing basic theoretical approaches to the structure of the sense of humor [3].

The economic approach is characterized by a person's understanding as a set of components managed by unconscious processes, only in a small degree by the controlled person. The basic principles of the consideration of humor in this approach are laid by Sigmund Freud. At the heart of understanding and producing humor by man in this case lies a mechanism for obtaining satisfaction from the economy of mental energy in the process of displacement distinguish unconscious impulses that complicate the mental functioning of man [1].

Humor, the manifestation of which is closely related to the emotional state of the subject, is a convenient aspect of psychodiagnostics. The urgency of

developing methods of implicit diagnosis is due not only to considerations of lack of reliability of explicit diagnosis, but also to the fact that people tend to demonstrate different levels of detection of the same personality traits in different life situations. Researchers point out that the variety of intra-individual differences, the forms of behavior of one subject in different situations, which correspond to the content of a certain level of stable personality trait, sometimes exceeds the differences detected by typological research.

Thus, the variability of the manifestation of opposite signs of a particular personality trait, which can be operationalized by analyzing different styles and forms of humor, may indicate the level of psychological health.

Selected "positive" traits were correlated with six virtues, the criteria for which were not only the presence of these virtues in different cultures of the world, including Confucian, Taoist, Buddhist, Hindu, Athenian, Jewish, Christian, Muslim and other in determining the successful functioning of man as a subject of life. The experience of empirical research and theoretical hypotheses, which have been formulated and partially tested in numerous cross-cultural studies by representatives of positive psychology, shows that human observance of certain universal virtues, which include wisdom, courage, humanity, justice, moderation and transcendence. that a person, if he adheres to these virtues, forms certain positive personality traits, the consequent effect of the detection of which is a person's sense of psychological well-being and psychological health [3].

Based on the above criteria, it can be considered practical and sufficiently theoretically sound to assume the possibility of taking into account the styles and forms of humor for implicit diagnosis of psychological health, well-being and optimal functioning [2].

Among the above-mentioned virtues, transcendence is singled out, which is interpreted as the presence of a person's ideas about the meaning of life and a sense of his own connection with the world around him. According to the hypothesis of the developers of psychodiagnostic tools for assessing the presence of positive values and relevant personality traits, which is called "Values in action", human adherence to the value of transcendence ensures the formation of such positive qualities as appreciation of beauty and outstanding achievements, gratitude, hope, humor and spirituality. Thus, humor is seen as a form of positive human functioning and a sign of psychological health, because, as empirical research has shown, adherence to values makes a person happy, prosperous and healthy [4].

This initial positivity of human realization of humor in the process of life in accordance with the theory of positive psychology is provided by the fact that to identify positive personality traits was used a set of criteria, which include, in particular, the following:

1) the trait must be positive;

2) it should be perceived as a moral value;

3) the content of the property, which is considered as a positive (healthy) personality trait, should not contain implications of the possibility of humiliation of others;

4) the presence of the opposite property in content and the ability to consider this property as a construct that resembles a truly established psychological trait;

5) similarity of character traits that appear in traditional classifications;

6) the presence of samples and higher forms of feature detection;

7) the potential probability of the trait being absent;

8) the presence of detection rituals.

Along with transcendence as one of the positive personality traits, among other positive values are wisdom, courage, humanity, justice and moderation, other conditions that have been shown to lead to psychological health and spirituality. At the transcendental level, man as a subject of activity acts as capable of spirituality and even beyond adaptive activity. That is, the affiliation of humor in terms of classification of positive psychology to the positive features makes it quite legitimate the prospect of developing tools to operationalize the detection of forms of humor for the implicit diagnosis of mental health [3].

Modern explanatory psychological dictionary offers the following definition of this phenomenon. A sense of humor means a person's ability to notice comic aspects in phenomena, responding emotionally to them. It is inextricably linked with the ability to detect contradictions in the observed phenomena, for example, to notice and sometimes exaggerate the manifestations of positive or negative traits in a person, attempts to exaggerate a person's own significance and inappropriate behavior, and others. At the same time, it is emphasized that there is a certain friendliness towards the objects of humor, which seem to be subjected to emotionally colored criticism. A sense of humor is correlated with the presence of a positive ideal in his subject, without which it degenerates into negative phenomena - vulgarity, cynicism, etc [7].

The psychological function of humor as a means of relieving stress and overcoming troubles is perhaps the most common. Researchers have traditionally noted the role of humor in overcoming stress and trouble. In the course of evolution, people probably began to use playful humor as a means

of cognitive control of many of the events and situations that threatened their well-being, turning them into something frivolous and ridiculous. Humor can help a person change his view of a stressful situation, overestimating it from a new and less threatening point of view. As a result of this humorous reassessment, the situation becomes less stressful and more manageable [8].

The transition from the classical type of scientific knowledge to the increasingly complete and multifaceted consideration of the specifics of man as a unique object of knowledge of psychological science requires new research methods. One of such methods is the implicit diagnosis of personality, the use of which can be considered one of the most characteristic features of the modern post-classical perspective of psychology [5]. Among the implicit methods of studying personality, the method of applying procedural models to study human attitudes to social objects, components of human self-consciousness (self-concept, self-esteem), attitudes, skills and experience is rapidly developing.

Humor, the manifestation of which is closely related to the emotional state of the subject and the personal attitude of man to himself, the world and others, is already widely recognized as a convenient aspect of implicit psychodiagnostics. The theoretical analysis of psychological factors of human use of different styles and forms of humor, given in the first section of the work, allowed us to draw the following conclusions [7].

1. Humor can be used by a person completely spontaneously and unconsciously, reflecting the system of attitudes towards himself, others and the world as a whole.

2. Humor is recognized as a form of diagnosis of both dynamic states of man and his stable personal qualities.

3. Humor is considered by positive psychologists as a form of manifestation of optimal human functioning and a sign of psychological health.

4. The peculiarities of the manifestation of humor is associated not only with the ability to identify differences in the level of positivity (optimality) of human functioning, but also the ability to diagnose various deviations in personal health or threats to such deviations. Different styles and forms of humor, as established, naturally associated with stable global dispositional personality traits, as well as with other psychological phenomena: self-esteem, attitudes toward themselves, others and the world, self-confidence / insecurity, etc [4].

Based on the above, it can be considered sufficiently theoretically sound and practically appropriate to assume the possibility of taking into account the styles and forms of humor for implicit diagnosis of psychological health, well-being and optimal functioning. However, this conclusion is mostly based on the reconstruction of mainly ideographic research, which practically does not take into account an important aspect of determining human behavior - the system of its values and character traits, which, according to a new line of research in personality psychology - positive psychology - are formed by positive values [2].

The main limitation of most existing research is the use of correlation methods, which do not allow researchers to determine the causal relationship between the available observable features of humor as a higher mental function and personality traits, which hinders the development of new methods of implicit personality diagnosis. That is why our chosen general psychological approach to the study of styles and forms of humor opens new opportunities for indirect general psychodiagnostics of human personality and

has broad prospects for practical application and expansion of theoretical ideas about the peculiarities of human humor as a higher mental function [2].

References:

1. A.Cann, K.Stilwell, K.Taku. Humor Styles, positive personality and health / *Europe's Journal of Psychology*. 6 (3). P. 213-235.
2. Giora R. (1991). On the cognitive aspects of the joke / *Journal of Pragmatics*. No 16. P. 465-485.
3. Gordiienko-Mytrofanova, Kobzieva I., Borokh K. (2020). Investigating the concept of "lightness" as reflected in the Russian-speaking Ukrainians' linguistic consciousness. *East European Journal of Psycholinguistics*. 7(1). P. 48-65. [https:// doi.org/10.29038/eejpl.2020.7.1.gor](https://doi.org/10.29038/eejpl.2020.7.1.gor)
4. Kuiper N. G.Kirsh (2015) Reactions to humorous comments and implicit theories of humor styles / *Europe's Journal of Psychology*. No 6 (3). P. 236-266.
5. Martin R. A. (2007). The psychology of humor: An integrative approach. *New York: Elsevier*. P. 37-39.
6. Proyer R.T. (2017). A new structural model for the study of adult playfulness: Assessment and exploration of an understudied individual differences variable. *Personality and Individual Differences*. 108, P. 113-122.
7. Schaefer C., Greenberg R. (1997) Measurement of playfulness: A neglected therapist variable. *International Journal of Play Therapy*. 6(2), P. 21-31.
8. Yue X.D., Leung C.L., Hiranandani N.A. (2016). Adult Playfulness, Humor Styles, and Subjective Happiness. *Psychological Reports*. 119(3), P. 630-640.

УДК: 159.9.316.6

ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПОРТРЕТУ ОСОБИСТОСТІ ПІД ЧАС ПРОФЕСІЙНОГО ДОБОРУ КАНДИДАТА

Петренко А. В.

e-mail: petrenkonastichka@ukr.net

Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Україна, Київ

У статті розкривається сутність психодіагностичних методів під час проведення професійного добору персоналу. Метою складання психологічного портрета кандидата на вакансію є визначення особливостей властивостей особистості: емоційна сфера, особливості відносин до інших людей, поведінка в колективі, способи поведінки в складних та конфліктних ситуаціях, властивості характеру та темпераменту. В роботі запропоновано набір психологічних діагностик та тестів, за допомогою яких здійснюється складання психологічного портрету майбутніх кандидатів під час їх професійного добору, що дозволить підвищити ефективність кадрової політики в компанії.

Ключові слова: особистість, особистісні якості, кандидат, психологічний портрет, психодіагностика, психодіагностичні методики.

Петренко А. В., Формирование психологического портрета личности во время профессионального отбора кандидата / Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана, Украина, Киев.

В статье раскрывается сущность психодиагностических методов во время проведения профессионального отбора персонала. Целью создания психологического портрета кандидата на вакансию

является определением особенностей свойств личности: эмоциональная сфера, особенности отношений к другим людям, поведение в коллективе, способы поведения в сложных и конфликтных ситуациях, характера и темперамента. В работе предложен набор психологических диагностик и тестов, с помощью которых осуществляется создание психологического портрета кандидатов во время их профессионального отбора, что позволит повысить кадровый уровень.

Ключевые слова: личность, личностные качества, кандидат, психологический портрет, психодиагностика, психодиагностические методики.

A. Petrenko, Formation of psychological portrait of personality during professional selection of a candidate / Kyiv National Economic University named after Vadym Getman, Ukraine, Kyiv.

In the article essence of psychological diagnostic methods opens up during realization of professional selection of personnel. The aim of stowage of psychological portrait of candidate on a vacancy is determination of features of properties of personality : emotional sphere, features of attitudes toward other people, behavior in a collective, methods of behavior in difficult and conflict situations, property of character and temperament. In-process the set of psychological offers and tests by means of that comes true stowage psychological to the portrait of future candidates during their professional selection.

Keywords: personality, personality qualities, candidate, psychological portrait, psychoactivator, психодіагностичні methodologies.

Вступ. У сучасних нестабільних умовах розвитку України на ринку праці склалась доволі складна ситуація, коли за високого рівня безробіття спостерігається дефіцит кваліфікованих фахівців, що

призводить до необхідності активного розвитку ринку праці. Це зумовило виникнення нового напрямку на ринку праці, який називається рекрутинг персоналу. Сучасні вимоги до персоналу передбачають наявність у нього, окрім професійно-ділових, високих морально-етичних та особистісних якостей. Саме тому питання визначення психологічних складників професійної діяльності та компетентностей у процесі професійного добору під час формування психологічного портрету кандидата є надзвичайно актуальними та потребують вирішення. На сьогодні однією з основних сфер застосування прикладної психології стає професійний відбір і підготовка фахівців в різних сферах господарської діяльності. З кожним роком все більш популярним інструментом у роботі відділу персоналу стає використання методів психодіагностики під час професійного добору кандидатів. Якість проведення добору персоналу забезпечує ефективне функціонування підприємства.

Постановка завдання. Задоволення потреби підприємства у персоналі – одне з пріоритетних завдань діяльності кадрових служб. Складність його виконання полягає в тому, що воно є комплексним, а саме: визначення переліку вимог до претендентів на вакантну посаду (формування карти компетенцій); організація пошуку кандидатів на вакантну посаду (визначення критеріїв вибору та вибір джерел пошуку кандидатів); визначення методів роботи з кандидатами щодо оцінювання їх компетенцій; організація відбору оптимального кандидата із сукупності претендентів.

Метою статті є аналіз методів психодіагностики для комплексної побудови психологічного портрету під час професійного добору кандидата на вакансію.

Виклад основного матеріалу. Розробка методів професійної діагностики почалася тільки в ХХ столітті, і вже до 60-х років цей

напрямок досяг періоду свого розквіту. Саме до цього періоду відносяться фінальні варіанти найбільш простих в роботі і, як наслідок, популярних у менеджерів по персоналу психологічних тестів. У сучасних наукових дослідженнях домінує думка, що професійна діяльність реалізується на базі системи професійних якостей, проте існують різні точки зору учених щодо професійних якостей особистості. До того ж у процесі діяльності психологічні якості поступово професіоналізуються, утворюючи самостійну підструктуру. Їх розвиток та інтеграція в процесі професійного становлення призводять до формування системи так званих професійно визначальних якостей — психологічних та психофізіологічних якостей особистості, що зумовлюють продуктивність (якість, оперативність тощо) діяльності [2]. Аналіз наукових праць і публікацій свідчить про те, що ця проблема була і залишається актуальною для світової психологічної спільноти. Кожна професійна діяльність має свою специфіку, що вимагає певного набору професійно важливих якостей, виділення яких з усієї сукупності повинно бути науково обґрунтованим. Питанням професійно важливих якостей було присвячено увагу провідних українських та зарубіжних учених, зокрема таких як В. П. Андрущенко, Б. Г. Ананьєв, В. І. Астахова, Г. О. Балл, І. Д. Бех, Н. С. Бодров, А. В. Брушлинський, Н. С. Глуханюк, Р. С. Гуревич, А. А. Деркач, В. Г. Зазикін, Е. Ф. Зеєр, Ф. С. Ісмагілова, А. В. Карпов, О. В. Киричук, Є. А. Клімов, Н. В. Кузьміна, В. Г. Кузь, Т. В. Кудрявцев та інші.

У професійному доборі об'єктом дослідження виступає особистість — індивід, як суб'єкт соціальних відносин і активної трудової діяльності, наділений властивостями, якостями, здібностями, що дозволяють реалізувати себе у соціумі [1]. Основою розвитку особистості є професійна діяльність. З точки зору психології праці спеціаліст — це професійно компетентний працівник, що володіє необхідними для

якісного і продуктивного виконання праці знаннями, вміннями, якостями і досвідом [2]. Професіонал – працівник, що має крім знань, умінь, якостей і досвіду також певну компетенцію, здатність до самоорганізації, відповідальність і професійну надійність [3–4].

Якість проведення добору персоналу забезпечує ефективне функціонування підприємства та є основою для його майбутнього розвитку. Складність задоволення потреби підприємства у персоналі полягає в тому, що воно є комплексним: визначення переліку вимог до претендентів на вакантну посаду (формування карти компетенцій); організація пошуку кандидатів на вакантну посаду (визначення критеріїв вибору та вибір джерел пошуку кандидатів); визначення методів роботи з кандидатами щодо оцінювання їх компетенцій; організація відбору оптимального кандидата із сукупності претендентів.

Визначення психологічного портрета особистості є одним з найбільш важливих питань, вирішення якого дозволить підвищити якість управління персоналом. З кожним роком психодіагностика стає все більш популярним інструментом у відділу персоналу. Психологічний портрет особистості — комплексна психологічна характеристика людини, що містить опис її внутрішнього складу та можливих вчинків за певних значущих обставин [5].

Як показує практика, при прийомі на роботу, а часто вже почавши працювати, з'ясовується, що кандидат/співробітник не відповідає рівню займаної посади або необхідної кваліфікації. Стиль, манери поведінки, психологічні властивості особистості працевлаштованого також можуть викликати негативний відгук у роботодавця, персоналу компанії.

Сьогодні традиційно в компаніях використовується два типи психодіагностичних інструментів: особистісні опитувальники (16-ти факторний тест Кетелла і більш складний MMPI); інтелектуальні тести (КОТ, тести Амтхауера, Равена, Векслера).

Нижче представлений ряд тестів, які ми можемо рекомендувати HR-фахівцям для діагностики, оцінки персоналу та кандидатів на вакансії. Ці тести можна використовувати не тільки окремо, для оцінки будь-яких конкретних характеристик, властивостей особистості, але і в комплексі, для отримання найбільш повного і детального уявлення про якості випробуваного. В даному питанні побудови психологічного портрету ми постаралися використовувати знання і розуміння потреб, що управляють динамікою учасників ринку, реальної цінності певних якостей і властивостей особистості працівника в різних варіантах їх застосування, ефективність методів оцінки вартості фахівців.

Для складання психологічного портрета необхідно визначити «межі» для отримання вимог до особистості кандидата відповідно до актуальних завдань довіри в конкретній компанії. Існує ряд базових властивостей особистості в складі психологічного портрета: темперамент; характер; здібності; спрямованість; інтелектуальність; емоційність; вольові якості; товариськість; самооцінка; рівень самоконтролю; здатність до групової взаємодії. Залежно від висунутих вимог до особистості кандидата на певну посаду даний список можна розширювати або, навпаки, робити акцент на більш глибокому вивченні деяких властивостей.

Пропонуємо для побудови психологічного портрету кандидата на вакансію проведення психологічної діагностики персоналу.

Таблиця 1

Психологічні діагностики психологічного портрету кандидата на вакансію

Напрямок діагностики	Властивості особистості	Тести
Діагностика індивідуальних властивостей особистості	IQ, творчий потенціал, психічний стан, поведінкові особливості, спрямованість особистості,	Шкала консерватизму (Кеттел+) Здатність до самоуправління Стиль поведінки в конфлікті (Томас) Тип темпераменту (Айзенк) Стиль управління Шкала готовності до змін та самооцінки Відповідальність

Напрямок діагностики	Властивості особистості	Тести
	темперамент, характер	Орієнтованість на процес і результат
Соціально-психологічна діагностика особистості і колективу	Індивідуальні властивості особистості, що впливають на міжособистісні відносини; взаємини в групі	Тестова карта комунікативної діяльності Тест оцінки комунікативних умінь Тест на оцінку самоконтролю в спілкуванні Оцінка рівня спілкування
Виявлення та оцінка професійних компетентностей	Професійні властивості	Психо-геометричний тест Тест на увагу Орієнтаційна анкета Опитувальник професійних переваг Визначення типу майбутньої професії
Виявлення мотивації праці	Характеристики мотиваційної сфери особистості	Виявлення установок праця — гроші Визначення трудоголіка Опитувальник професійної готовності Схильність до певного стилю управління Опитувальник каскадної самооцінки керівника Мотив влади Самооцінка стилю управління

Такий комплексний підхід до побудови психологічного портрета кандидата дозволяють вийти далеко за рамки суто мотиваційного аспекту та отримати в результаті досить цілісну картину особистості того чи іншого фахівця.

Висновки. На формування професійно важливих якостей майбутнього фахівця діють різноманітні, різнопланові за характером, результатом і механізмом впливу чинники, а тому формування професійних якостей майбутніх фахівців буде ефективним, якщо найповніше враховувати не лише їхній наявний рівень, а й перспективи особистісного розвитку в рамках професійного становлення. Можемо сказати, що побудова психологічного портрету кандидата на вакансію допоможе оптимізувати управлінський вплив на персонал компанії, вийти на більш зважені кадрові рішення, наприклад, при ротації або підборі фахівців, підвищити ефективність кадрової політики в цілому.

Література:

1. Кузікова С.Б. (2013). Саморозвиток особистості: суб'єктний підхід. С.Б. Кузікова. Психологія особистості. № 1, С. 77-86.
2. Кокун О.М. (2012). Психологія професійного становлення сучасного фахівця: монографія. О.М. Кокун. К.: ДП "Інформ.-аналіт. агентство", 200 с.
3. Kaslow N.J. (2004). Competencies in professional psychology. N.J. Kaslow. American Psychologist. № 8 (59), P. 774-781.
4. Salvendy G. (2012). Handbook of human factors and ergonomics. G. Salvendy. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, 1752 p.
5. Ананьев Б.Г. (2001). Человек как предмет познания. Б.Г. Ананьев. СПб.: Питер, 288 с.

References:

1. Kuzikova S.B. (2013). Independent development of personality: subject approach. S.B. Kuzikova. Psykholohiia osobystosti. № 1, S. 77- 86.
2. Kokun O.M. (2012). Psychology of the professional becoming of modern «specialist: monograph. O.M. Kokun. K.: DP «Inform.-analit. ahentstvo, 200 s.
3. Kaslow N.J. (2004). Competencies in professional psychology. N.J. Kaslow. American Psychologist. № 8 (59), P. 774-781.
4. Salvendy G. (2012). Handbook of human factors and ergonomics. G. Salvendy. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, 1752 p.
5. Anan'ev B.G. (2001). Man as article of cognition. B.G. Anan'ev. SPb.: Piter, 288 s.

РОЗДІЛ III. ПИТАННЯ ФІЛОЛОГІЧНИХ НАУК

UDC: 81`28

IT SLANG IN THE MODERN UKRAINIAN LANGUAGE

Hanna Shayner, Candidate of Pedagogical Science, Associate Professor

e-mail: ann.shayner@gmail.com

Mariana Pavliv

e-mail: mariana.pavliv99@gmail.com

Lviv Polytechnic National University, Ukraine, Lviv

The article investigates the features of translation and formation of IT slang units in the Ukrainian language. The translation techniques as well as their notions are thoroughly outlined and explained. The reasons for the use of slang units are determined and the peculiarities of their applications in the Ukrainian language are identified. Slang units borrowed from English in the process of their use are proved to assimilate with the Ukrainian language and acquire certain changes. Due to such frequent and global use, IT slang is stated to be the subject of research of many scholars, unlike other social dialects, its codification is more common. This paper proposes a number of examples which are given not only from the context of the computer field, but also everyday life in order to show the spread of vocabulary of computer origin in different fields. Prospects for further research on the proposed topic can be seen in the field of using IT slang in other areas of communication.

Key Words: computer slang, jargon, social dialect, translation techniques, codification, assimilation.

кандидат педагогічних наук, доцент, Шайнер Г. І.; магістр Павлів М. В., ІТ сленг в сучасній українській мові / Національний університет «Львівська політехніка, Україна», Львів.

У пропонованій статті досліджено особливості перекладу та формування сленгових одиниць ІТ сфери в українській мові. Окреслено методи перекладу та дано їх пояснення. Визначено причини використання сленгових одиниць та особливості їхнього застосування в українській мові. Виявлено, що сленгові одиниці запозичені з англійської мови, в процесі їхнього використання асимілюються з українською мовою та набувають певних змін. Завдяки такому частому та глобальному використанні ІТ сленг є предметом дослідження багатьох науковців, саме тому, на відміну від інших соціолектів, його кодифікація відбувається частіше. Приклади з статті наведені не тільки з контексту комп'ютерної сфери, але й повсякденного життя, з метою показати розповсюдження лексики комп'ютерного походження в різні сфери діяльності. Перспективи подальших досліджень пропонованої теми вбачаємо в дослідженні ІТ сленгу в інших галузях спілкування.

Ключові слова: комп'ютерний сленг, жаргон, соціолект, методи перекладу, кодифікація, асиміляція.

Кандидат педагогических наук, доцент, Шайнер Г. И.; магистр, Павлив М. В., ІТ сленг в современном украинском языке / Национальный университет Львовская политехника, Украина, Львов

В предлагаемой статье исследованы особенности перевода и формирования сленговых единиц ИТ сферы в украинском языке. Определены методы перевода и дано их объяснение. Определены причины использования сленговых единиц и особенности их приложения в украинском языке. Выведено, что сленговые единицы заимствованные из английского языка, в процессе их использования ассимилируются с украинским языком и приобретают определенные изменения. Благодаря такому частому и глобальному использованию ИТ сленг является предметом исследования многих ученых, именно

поэтому, в отличие от других социолектов, его кодификация происходит чаще. Примеры из статьи приведены не только из контекста компьютерной сфера, но и повседневной жизни, с целью показать распространение лексики компьютерного происхождения в различные сферы деятельности. Перспективы дальнейших исследований предлагаемой темы видим в исследовании ИТ сленга в других сферах общения.

Ключевые слова: компьютерный сленг, жаргон, социолект, методы перевода, кодификация, ассимиляция.

Introduction. Trends characterized by the desire to move away from the study of language as a traditional linguistic system are becoming more relevant in modern Ukrainian literary language. Moreover, researches are increasingly attracted by the vocabulary of different social groups as a basis for social and practical activities. Due to the fact that the language of each nation is constantly evolving and is being replenished with new tokens by both the emergence of new words within the mother tongue and borrowings from other languages, especially English, systematization and codification of new tokens are required. There are growing appeals for social dialects and their influence on language changes and they have become the subject of study of many researches both national (P. Hrabovy, L. Lysak, L. Stavytska, O. Styshov, S. Yermolenko, M. Kochergan) and foreign (E. Patridge, M. Adams, J. Coleman, E. Matiello).

Main Body. Slang is considered to be one of the fastest changing genres of language. It is a means of marking the speaker's belonging to a certain social group or circle of people, their interests and activities. In particular, the Ukrainian language is gaining new changes with the emergence and expansion of the IT sphere and, as the result, IT slang. This study aims to investigate and analyze the use of slang units, IT sphere is

based on, using the examples from the updated version of the search based on Crystal / Bonito language corpus GRAK-11 and the World Wide Web. The following research methods were applied in order to ensure the reliability of the results obtained in the article: analysis and synthesis (collecting information about individual elements of slang units, their investigation in a particular context [6, с. 152-153], descriptive medium (describing the use of slang units).

The **aim** of the investigation is to study the role of slang units in the IT field to retain the clearest idea of the term. A number of specific **tasks** should be tackled: the outline of the translation techniques concept used for translation of computer terminology, elucidation of the most commonly used and controversial slang units, analysis of the adjustment of these slang units with grammatical structure of the Ukrainian language.

The most important translation techniques are to be highlighted [1: с. 336]. Transliteration provides a number of peculiarities within a translation process of terms: the doubling of consonants between vowels is not transmitted, as, for example, in the word «commutator» – «комутатор», «scanner» – «сканер»; the letter «r» at the end is usually transmitted, regardless of whether it is pronounced in the source word, for example «monitor» – «монітор», «server» – «сервер».

Transcription is a translation technique which presumes copying the sound form of the source language phrase by means of the target language letters: «cartridge» – «картридж», «display» – «дисплей».

These are the two most widely used translation techniques. Mixed transcoding («interface» – «інтерфейс», «device» – «девайс»), Adapted transcoding («command» – «команда», «matrix» – «матриця»), Calque («artificial neural network» – «штучна нейтронна мережа», «error checking» – «контроль помилок»), Descriptive translation («freeware» – «безкоштовне програмне забезпечення», «deluxe» – «розширена версія

програмного пакета») and translation with the help of Equivalents («notepad» – «записна книжка», «lock» – «блокування») should be added to the list. By observing the examples illustrated above, the tendency of using single nouns can be traced. From this standpoint, the problem arises that with the course of the time the task is not only to use words in means of one notion, but also to attribute features to these notions and perform actions on them.

Broadly speaking, this technique has made IT slang appear. In most cases, computer slang is based on English words. It is used by both regular users and professionals who deal with information technology on a daily basis. In addition, in digital spheres people speak not the single English language, but by means of using the mix of English roots and Ukrainian prefixes/suffixes [5, с. 10-12]. There are several reasons for using such tokens. The most common one denotes that using transcription or transliteration is less time-consuming. For example, «бар» (eng. bug) is shorter than «помилка», and «барепорт» (eng. bug report) sounds subtler than «звіт про помилки». The requests and communications within a company also become accurate and clear as it might pose a problem to translate English terminology conveying the same meaning [8, с. 406-415]. For instance, «патч» (eng. patch) – the direct meaning in Ukrainian is «пластир». It still has something in common as it means «програма, яка виправляє помилки» (a program which corrects bugs) and is installed over the original code like a patch. That is why Ponmariv distinguishes the most important functions of computer slang: 1) communicative, 2) conservative (collecting and storing information), 3) cognitive, 4) aesthetic, 5) emotionally expressive, 6) phatic (contact-establishing), 7) metalingual, 8) magical [7, с. 220-229].

The nouns denoting concepts in English receive certain Ukrainian endings according to the rules of making plural forms and the form of change

of the inflected word depending on its grammatical meaning in the sentence. For example, «мануал – мануали» (en. manual) – *Книги, які нагадують непомірно роздуті журнальні статті і за рівнем читабельності займають місце десь поміж філософськими трактатами та мануалами для програмістів С++* [Максим Кідрук, На Зеландію, 2012]. The word has been widely used not only in the digital sphere but also among other fields, especially automobile and musical ones. «Аплікуха» (eng. application) – *Воно, як аплікуха, вмонтоване у психіку і сканує всіх, кого зустрічаю, на предмет естетичного смаку* [Ярина Винницька, Facebook, 2018] – is another good example of using affixes for merging and assimilation of two languages.

This stresses that many English words acquire their short versions in Ukrainian. For instance, «інфа» (eng. information) – *Проте, гадаю, маєте право знати, коли вже самі принесли в дзьобі цінну інфу* [Андрій Кокотюха, Називай мене Мері, 2018]. Among the most popular ones «інет» (eng. Internet), «нік» (eng. nickname) should be added too. But at the same time additional words are added to present clearer vision of a notion. For example, «проксі-сервер» (eng. proxy) where the word «проксі» rarely goes single: *Вкажіть доменне ім'я або IP-адресу проксі-сервера* [https://fredo.com.ua/help/admcompanyparams_prox.htm].

Verbs usually conform the whole sentence and as a result also receive affixes. The common prefixes «по» and «за» are more characteristic for Ukrainian. They play a word-forming and grammatical role and are the main means of creating a species pair from verbs of the imperfect form [2, с. 152-153]. For example, «апрувити - заапрувити» (en. approve): *4 критерії, які допоможуть зрозуміти, що співробітнику варто апрувнути підвищення зарплати* [https://uk.tgstat.com/channel/@critical_HR/56] and «фіксити – пофіксити» (en. fix): *Ми взяли на себе відповідальність, тож ми маємо зробити наступний крок і пофіксити весь той треш, який був*

проголосований [Інтернет-газета «Україна молода», 2019]. One more useful example is the word «бекап» (eng. backup) which may be generally used as a noun, but in the Ukrainian language a verb with the prefix «за» is also coined – «забекапити»: *Поки триває шифрування файлів на диску – вони залишаються доступні, можна їх **забекапити*** [<https://www.prostir.ua/?blogs=virusna-ataka>].

A boom in the development of computer slang was observed a few years ago, now its internal changes are being studied. It does not mean that some words have already become obsolete, contrary to that some phrases have. For example, the word «скрипт» (eng. script) in the past could be found more often in the combination «джава скрипт» (eng. Java script). But with the development of new program languages up-to-date combinations appear [3, с. 88-91]. That is why more frequent use of words «Пайтон скрипт» can be observed (eng. Python script): *Для роботи з вже готовими пайтон скриптами будуть потрібні лише мінімальні знання програмування та встановлення бібліотек* [Інтернет-газета «Версії», 2019].

The evaluation of the data show that most slang units are now widely used in many fields. For example, «коворкінг» (eng. coworking): Читальні зали перетворилися на місця для настільних ігор, проведення тренінгів, гральний майданчик, зону спілкування та проведення лекцій, сектор дитячого розвитку та коворкінг для мам, що працюють фрілансерами в декретній відпустці [Газета «День», 2019]. Now the word is an integral part of the workflow of many leading companies and freelancers as well.

The word «фіча» (eng. feature) is known by many people in different spheres: *Можливо з часом соцмережі запровадять **фічу** психологічного аналізу дописів* [Сергій Савчук, Facebook, 2017]. The word is widely common on the Internet and is used by people who have systematic knowledge of English. Another word connected with usual users of the Internet is the word «попап» (eng. pop-up): Пізніше Цукерман вибачився за

непередбачені незручності поп-ап оголошень, що стрімко почали поширюватись в мережі [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D0%BF-%D0%B0%D0%BF_%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%BC%D0%B0]. The word is not yet widely used by common Ukrainian users but its application is already being spread on the Internet.

As far as the adjectives are concerned one must recognize «дефолтний» (eng. default): *Обсяги міжнародних золотовалютних резервів при цьому знижуються, втім, до критичних показників, які могли мати вплив на вартість національної валюти, чи скажімо, призвели би до реалізації песимістичного дефолтного сценарію, справа, на щастя, не доходить* [Інтернет-газета «Україна молода», 2019]. Adjectives also adopt a definite ending that is subject to the gender, number and case.

With the development of the digital sphere new tokens appear not only from the English language but within the native one. For example, «залізо» (eng. PC hardware, its configuration): *Також, багато хто переконаний, що діяльність у сфері інформаційних технологій передбачає лише роботу із залізом та кодами, а ІТ-фахівці є у переважній своїй більшості інтровертами* [https://grc.ua/article/20506]. Similar situation occurs when words acquire new meanings, for example, «синтаксис» (eng. syntax) had the only meaning: the grammatical arrangement of words in a sentence. But now the word has additional meaning: the structure of statements or elements in a computer language [9]. This demonstrates that the changes occurred in the English and Ukrainian language as well.

The main difference between IT slang and any other slang or jargon is the existence of its written form. In spite of its active usage on the Internet, the codification of new tokens could be observed. This evidence makes computer slang stable and functional [4, с. 59-63]. The fact of existence of

written form and codification presupposes the implementation of computer slang of various language functions, which can be compared with the functions of literary language.

Conclusion. The present findings confirm that the important feature of IT slang, which distinguishes it from other jargons and social dialects, is the tendency to multifunctionality of its lexical units. Each unit that appears must serve a slang function, which is understood as informal communication of the slang bearers. On the other hand, it also serves their professional needs. In addition, in the future it claims to become an element of the lexical system of literary language. Today, some of these units are perceived as neologisms, because literary language has no synonyms to denote the corresponding realities having only their descriptive characteristics.

Further work is certainly required to disentangle some complexities in investigating the functioning of computer slang in all other areas of communication. In addition, the study of this genre as the one which removes obsolete words by giving new more accurate tokens and as a result the creation and systematic editing of the dictionary of IT sphere might prove an important area for future research.

References:

1. Karaban V.I. (2004). Translation of English scientific and technical literature [Pereklad anhliiskoi naukovo-tekhnichnoi literatury]. Vinnytsia, Nova knyha. [in Ukrainian].
2. Karaman S. O., Karaman O. V., Pliushch, M Ya. (2011). Modern Ukrainian language [Suchasna ukrainska mova]. Kyiv, Vydavnytstvo litera. [in Ukrainian].
3. Karpilovska, Ye. The reaction of language to changing social stereotypes [Reaktsiia movy na zminu suspilnykh stereotypiv]. Retrieved from http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/1969/Karpilovska_

Reaktsiia_movy_na_zminu.pdf?sequence=1&isAllowed=y [in Ukrainian].
(2012, лютий, 10).

4. Kerpatenko, Yu. (2009). Computer interjargon in the context of globalization [Kompiuternyŭ interzhargon v umovakh hlobalizatsii]. Scientific journal of Drahomanov University [Naukovyŭ chasopys universytetu imeni M. P. Drahomanova], 3. – p. 59–63. [in Ukrainian].
5. Klymenko, N., Karpilovska, Ye., & Kysliuk, L. (2008). Dynamic processes in the modern Ukrainian lexicon [Dynamichni protsesy v suchasnomu ukraïnskomu leksykonii]. Kyïv, Vydavnychyŭ dim D. Buraho. [in Ukrainian].
6. Kocherhan M. P. (2010). General Linguistics [Zahalne movoznavstvo]. Kyiv, Vydavnychiy tsentr Akademiia. [in Ukrainian].
7. Ponomariv O. D. (1992). Stylistics of the modern Ukrainian language [Stylistyka suchasnoï ukraïnskoï movy]. Kyiv, Lybid. [in Ukrainian].
8. Styshov, O. (2012). The main trends in the development of the lexical structure of the Ukrainian language at the beginning of the XXI century [Osnovni tendentsiï rozvytku leksychnoho skladu ukraïnskiŭ movi pochatku XXI stolittia]. Bulletin of Zaporizhia National University [Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu]. Philological Sciences [Filolohichni nauky], no. 1, 406-415. [in Ukrainian].
9. Cambridge Dictionary. Retrieved from <<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/syntax>>

Illustrative material:

1. General regionally annotated corpus of the Ukrainian language [Heneralnyi rehionalno anotovanyi korpus ukrainskoi movy]. Retrieved from <http://uacorporus.org/>

Література:

1. Карабан В.І. Переклад англійської науково-технічної літератури / Кан В.І. – Вінниця: Нова книга, 2004.

2. Караман С. О., Караман О. В., Плющ, М Я. Сучасна українська мова. Київ: Видавництво літера, 2011.
3. Карпіловська, Є. Реакція мови на зміну суспільних стереотипів. <http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/1969/Karpilovska_Reaktsiia_movy_na_zminu.pdf?sequence=1&isAllowed=y>(2012, лютий, 10).
4. Керпатенко, Ю. Комп'ютерний інтержаргон в умовах глобалізації. Науковий часопис університету імені М. П. Драгоманова, 3, 2009. – с. 59–63.
5. Клименко, Н., Карпіловська, Є., & Кислюк, Л. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі. Київ: Видавничий дім Д. Бураго, 2008. – с. 10-12.
6. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. Київ: Видавничий центр «Академія», 2010. – с. 152-153.
7. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови. Київ: Либідь, 1992. – с. 220-229.
8. Стишов, О. Основні тенденції розвитку лексичного складу українській мові початку ХХІ столїття. Вісник Запорїзького національного університету. Фїлологічні науки, 1, 2012. – с. 406-415.
9. Cambridge Dictionary.
<<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/syntax>>

Ілюстративний матеріал:

1. Генеральний регіонально анотований корпус української мови.
<<http://uacorporus.org/>>

РОЗДІЛ IV. ПИТАННЯ МИСТЕЦТВА ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА

УДК 738.1(477.84)

КОЛЕКЦІЯ ХУДОЖНЬОЇ КЕРАМІКИ ПРОФЕСІЙНИХ МАЙСТРІВ У ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ КРАЄЗНАВЧОМУ МУЗЕЇ

кандидат мистецтвознавства, доцент Вольська С. О.

<https://orcid.org/0000-0002-2775-5716>

e-mail: golvulus@tnpu.edu.ua

Рублевська Н. В.

<https://orcid.org/0000-0001-6648-7729>

e-mail: rublevnnv@elr.tnpu.edu.ua

Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка,
Україна, Тернопіль

У статті висвітлюється творча діяльність тернопільських митців професійної кераміки для інтер'єру у колекції Тернопільського обласного краєзнавчого музею. Значного піднесення художня кераміка краю набула в 1970-1990-х роках. У цей час в Україні традиції народного мистецтва тісно перепліталися з новаторськими підходами у вирішенні естетичних потреб населення. Розгортання діяльності художників-випускників Львівського державного інституту прикладного і декоративного мистецтва сприяло розвитку професійної кераміки. Важливим чинником для реалізації їх творчості стала ресурсна та технологічна база Тернопільського фарфорового заводу. У нашій розвідці розглядаються декоративні твори інтер'єрного призначення: вази, декоративні тарелі, плакетки, пластика малих форм, архітектурні пано. Підбірка робіт у колекції музею висвітлює творчий доробок Віталія Колісника, зокрема вази, тарелі, скульптурну пластику. Колекція містить мистецькі твори

Євгена Овчарика: портрет Т. Шевченка на фарфоровій тарелі та архітектурні пано, серію портретів гетьманів Лесі Томків, декоративні тарелі та плакетки Ольги Рибун.

Ключові слова: художня кераміка, кераміка для інтер'єру, декоративні вази, декоративні тарелі, плакетки.

Svitlana Volska, Phd of Art criticism, Associate Professor; Nataliya Rublevska, teacher, The collection of artistic ceramics for the professional artists' interior in the ternopil regional museum of local lore / Volodymyr Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University, Ukraine, Ternopil

The article highlights the creative activity of Ternopil artists of professional ceramics for the interior in the collection of the Ternopil Regional Museum of Local Lore. The artistic ceramics of the region gained a significant rise in the 1970s and 1990s. At this time in Ukraine, the traditions of folk art were closely intertwined with innovative approaches in meeting the aesthetic needs of the population. The deployment of activities of graduate artists of the Lviv State Institute of Applied and Decorative Arts contributed to the development of professional ceramics. The resource and technological base of the Ternopil Porcelain Factory became an important factor for the realization of their creativity. In our article, we consider decorative works for interior use, such as vases, decorative plates, plaques, small plastic, architectural panels. A selection of works in the museum's collection presents the creative contribution of Vitalij Kolisnyk, including vases, plates, and sculptures. The collection contains the creative Yevhen Ovcharyk's set of works, such as a portrait of Taras Shevchenko on a porcelain plate and architectural panels, a series of portraits of Hetman Lesya Tomkiv, decorative plates, and plaques by Olga Rybun.

Keywords: artistic ceramics, ceramics for interior, decorative vases, decorative plates, plaques.

Постановка проблеми. Наприкінці ХХ століття велику роль у розвитку українського мистецтва відіграла творчість митців професійного декоративного мистецтва, яка сягала своїм корінням в глибинні пласти вітчизняної культури. Національні традиції та їх трансформація породжена високою мистецько-духовною культурою художників виливалася у виразні пластично-колеритні твори. Багатогранність та варіативність формотворення творів декоративного мистецтва, призначених для архітектурного простору вирішували духовно-культурну проблематику часу [5, с. 189-190].

Художній і практичний аспекти декоративної кераміки активно інтегруються в її естетичній характеристиці. Мистецько-художнє рішення виробів тісно пов'язане з їх практичним застосуванням, а в художній кераміці перш за все акцентовано увагу на її візуальній виразності. У створенні мистецького твору важливим є декоративний ефект, який характерний різноманітним технікам розпису і оригінальним стильовим рішенням. Перетворення виробу на мистецький виріб супроводжується глибоким проникненням майстра в його художньо-образну структуру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку та ролі декоративного мистецтва в організації інтер'єру відображено у праці Л. Жоголь, у якій описано прийоми використання архітектурно-художньої і побутової кераміки в оформленні інтер'єрів [3]. Висвітлення концепції розвитку декоративного мистецтва України минулого століття, в тому числі і віхи розвитку художньої кераміки проаналізовано у праці Т. Кари-Васильєвої та З. Чегусової [5]. Проблемою розвитку та становлення фарфорового виробництва, висвітлення стилістики з особливостями пластично-образного стилю Тернопільського фарфорового заводу піднімалося у дослідженні С. Вольської [1]. Автор розглядала також основні напрями творчості художників-керамістів краю у статті «Художня кераміка Західного Поділля», у якій систематизовано і висвітлено

діяльність художників-керамістів у різних видах художньої кераміки – від архітектурної до інтер'єрної [2]. Важливим аспектом дослідження сучасної художньої порцеляни є розвідки у журналі «Порцеляна» В. Завершинського [4]. Проблемами композиції та колористики творів декоративного мистецтва займається Н. Рублевська [7].

Мета статті – відобразити творчі пошуки митців художньої кераміки Тернополя, окремі зразки яких знаходяться у фондах та експозиції Тернопільського обласного краєзнавчого музею (ТОКМ).

Виклад основного матеріалу. Розвиток керамічного виробництва у Тернополі розпочався з заснування у 1964 році Тернопільського фарфорового заводу (ТФЗ), на технологічній і ресурсній базі якого створювалися не лише вироби утилітарного призначення. Продукція заводу мала свої традиції і у деякій мірі формувала смаки її користувачів і базувалася на масовому виробництві посуду. На початку 1970-х років у місто прибувають молоді художники зі Львівського інституту декоративного і прикладного мистецтва, які склали потужну когорту професійних художників краю. Необхідність естетичного задоволення покупців якісною продукцією гостро постали у повоєнні часи, що також сприяло розвитку художньої кераміки. Ресурсна та технологічна база ТФЗ сприяла розвитку художньої кераміки. В основному художники-керамісти працювали на Тернопільському художньо-виробничому комбінаті. Отримуючи замовлення через художній фонд чи працюючи над створенням творчих робіт, художники користувалися ресурсною та технічною базою заводу [2, с. 154].

Керамічні твори митців охоплювали широкий діапазон діяльності: настінна декоративна кераміка, об'ємно-просторова кераміка, вази, пластика малих форм, живописні роботи на фарфорі [2,с.155]. У нашій розвідці ми висвітлюємо невеликі за розміром декоративні твори для інтер'єру та монументальні твори які знаходяться в експозиції музею.

Важливо відмітити, що багато монументальних робіт архітектурної кераміки до цього часу прикрашають інтер'єри громадських установ: шкіл, дитячих садочків, лікарень, будинків культури, бібліотек. Значна кількість художньої кераміки замовлялася владою і призначалася ювілярам, організаціям чи установам на відзначення знаменної події. Тому лєвова частка творів осіла в приватних колекціях.

Тернопільський фарфоровий завод забезпечував продукцією не лише населення Західної України, а весь Радянський Союз. Тож крім ужиткової продукції масового тиражування виготовляли й ексклюзивну, в основному виставкову, а твори митців часто експонувалися на різноманітних виставках, а фото робіт молодих керамістів з'являються у відомих виданнях [4, с.155]. Становлення фарфорового виробництва в Україні починалося в Баранівці на початку ХІХ століття, а у другій половині ХХ століття діяло вже 15 фаянсово-фарфорових заводів, а тепер не працює жоден. Діяльність ТФЗ було припинено в 2006 році. Тож українському фарфору – понад 200 років, а в магазинах зараз продають турецький або китайський посуд не завжди якісний та безпечний [6].

Нажаль не зберігся і невеличкий музей на території ТФЗ зі знаковими для заводу творами ужиткового та декоративного спрямування. Тож важливим є висвітлення творів художників-керамістів в колекції Тернопільського обласного краєзнавчого музею як єдиної установи Тернополя, де зберігаються окремі зразки масової продукції заводу та художньої інтер'єрної кераміки, виготовленої на його базі в чому і полягає *актуальність теми дослідження*.

При створенні багатьох робіт художники вийшли за звичні межі своїх жанрів і працювали поєднуючи багато видів і технік. Синтез образотворчого і декоративного мистецтва інспірувався асоціативним способом образного мислення і формувався на основі національного мистецтва. Кераміка, зокрема фарфор, надавала художникам

величезний діапазон для розкриття своєї творчості.

Особливою манерою творення з яскраво вираженим ліризмом є вироби Віталія Колісника. Нескінчена фантазія та майстерність подачі робіт художника неймовірно емоційна завдяки особливій технічній та стилістичній манері, яка характеризувала його творчість – рельєфність пластично-динамічних композицій з поєднанням різних за величиною елементів. Його вироби стали візитівкою художньої кераміки ТФЗ. Роботи часто замовляли як подарунки від міста чи області [2].

Вази, тарелі, твори монументально-декоративного напрямку В. Колісник оздоблював чарівної краси квітами та птахами. Майстер часто експериментував з технічними складниками декору – від задуву аерографом до філігранного розпису деталей. Його твори завжди мали великий успіх та часто експонувалися на міських, зональних, республіканських та закордонних мистецьких виставках. Серед декоративних іменних та ювілейних ваз спостерігається звернення до традиційних форм, у яких є відголосок античних силуетів, зокрема амфор. Особливо варто відзначити декоративні вази витончених форм з національними елементами та яскравим квітковим декором в цікавому композиційному трактуванні які знаходяться у приватних колекціях.

Скульптурне зображення жінки-берегині з піднятими руками та щедро декорованим квітковими мотивами в експозиції музею у відділі продукції ТФЗ є уособленням ніжної та водночас ранимої порцеляни. М'яка пластика подачі скульптури в біло-блакитно-рожевій гамі підкреслюється червоною аркою – символом вогню, як необхідним атрибутом міцності кераміки. Концепція авторської ідеї з індивідуальним способом подачі матеріалу віддзеркалює поетико-сакральне мислення В. Колісника.

На хвилі національного піднесення 1970-х – початку 1990-х років у сувенірно-подарунковій продукції ТФЗ бачимо звернення до теми

Козацької доби. Художники заводу виготовляли штофи, куманці, фігурний подарунковий посуд [5]. Зокрема подарунковий комплект «Козацька зброя» (автор В.Спиця) створений у формі гетьманської булави (посудина для напоїв) та двох люльок (келихи). Виготовленням деколей для серії декоративних тарелей з портретами гетьманів України, які найбільше залишилися в пам'яті нащадків своєю звитяжною боротьбою, кошового отамана Северина Наливайка та портрету Роксолани (12 тарелей гетьманів і одна більшого діаметру з портретом Роксолани), виконала художник Леся Томків. Кожен портрет наділений індивідуальними рисами, характерним вбранням, є надпис ім'я та прізвища, посада та роки перебування на ній. Компонування портрету центричне з інформаційним надписом та бортику тарелі. Для декоративних робіт характерна лаконічна колористична гама та подача наближена до графічної.

Одним з провідних художників-керамістів, який працював на базі ТФЗ був Євген Овчарик. Його співпраця з В. Колісником вилилася у низку робіт монументально-архітектурних творів, які у багатьох громадських закладах і досі залишаються їх окрасою. Після закриття Тернопільського фарфорового заводу, він організував власне виробництво, очолив його та продовжує виготовлення унікальної порцеляни з модерністичними новаторськими прийомами, які не завжди притаманні вітчизняному декоративно-ужитковому мистецтву. Є. Овчарик і сьогодні є провідним художником-керамістом України та представляє дизайн-напрямок, у якому бачимо надзвичайно цікаві пошуки у нефігуративному художньому мовленні. Експерименти з характером формотворення та розпису з включенням плям, ліній, заливанням фарби активно грають з формами створюючи колористичні акценти з виразним динамізмом [4, с. 15].

У ТОКМ зберігається портрет Т. Шевченка у виконанні Є. Овчарика на тарелі у техніці надглазурного розпису. Унікальний авторський підхід

розпису часто застосовувався ним для збереження акварельної прозорості та легкості твору. Портрет виразний скульптурно-конструктивною побудовою і вдалим колористичним рішенням та відтінений охристо-зеленкавим тлом (іл.6).

У експозиції ТОКМ є тематичні пано Є. Овчарика які є окрасою музею – монументальне панно надполив'яного розпису по керамічній плитці «Нагорода Батьківщини» [7]. Це дипломна робота художника, яка була виконана ще у 1982 році. На ній зображено центральний алегоричний образ жінки-України на тлі представників багатьох професій, які символізують їх розквіт у вільній Україні.

Дві хронологічно-ідентичні роботи музейної експозиції «Визвольна війна 1648-1654 рр.» та «Революційні події на Тернопільщині 1927- 1920 рр.» показують розвиток воєнних подій на тлі карти Тернопілля. Автор зображає особливості воєнних подій на кожному пано як пізнавальний матеріал.

Дві хронологічно-ідентичні роботи музейної експозиції «Визвольна війна 1648-1654 рр.» та «Революційні події на Тернопільщині 1927- 1920 рр.» показують розвиток воєнних подій на тлі карти Тернопілля. Автор зображає особливості воєнних подій на кожному панно як пізнавальний матеріал.

Указом Президента України №834/2019 від 8 липня 2019 року «Про відзначення державними нагородами України з нагоди Всеукраїнського дня працівників культури та майстрів народного мистецтва» за значний особистий внесок у розвиток національної культури й мистецтва, вагомі творчі здобутки та високу професійну майстерність Є. Овчарика надано почесне звання «Заслуженого художника України».

Колекція декоративних плакеток Ольги Рибун «Наше місто», «Драматичний театр», «Старий замок», «Палац щастя», ваза «Домініканський костел» та блюд «Дощ у місті», «Весна в Тернополі»

відображає архітектурні пам'ятки Тернополя, зображення яких відзначається лаконічністю на композиційною завершеністю. Керамічні плакетки характерні невисоким рельєфом реалістично трактованих визначних пам'яток міста з мінімалістичним використанням декору. Роботи покриті поливами та характерні стриманим колоритом. Цікавим композиційним прийомом характеризується тарель із шамоту «Весна в Тернополі» (1984), тут рельєфне зображення архітектури закомпоновано на бортику блюда, а денце залишається незаповненим [2; 7]. Художниця була ученицею відомого художника-кераміста Зеновія Флінти, тож майстерно досягала живописно-графічних ефектів при мінімальному застосуванні декору у створенні своїх виробів, опираючись на творчість наставника.

У колекції Тернопільського обласного краєзнавчого музею знаходиться низка декоративних ваз, з дарчими надписами, портретами вождів та ювілярів авторів Петра Тарасенка (першого головного художника ТФЗ), сувенірних фляг, блюд, куманців, штофів, кубків, пам'ятних медалей фіксуючи на кераміці різні події та присвячені пам'ятним датам у виконанні художників В. Колісника, В.Горолюка, В. Павленко, І. Вицько, Л. Ткачук., Л. Костенко, В. Спиці, І. Троян, І. Петруняка, Б. Чернецького.

Висновки. Художня кераміка митців Тернополя активно розвивалася в 1970-х – на початку 1990-х років, коли місто розбудовувалося і зростала необхідність у творах естетичного напрямку. Керамісти працювали на базі Тернопільського фарфорового заводу, що дозволяло їм вирішувати матеріально-технічні завдання. Формування індивідуального пластично-образного стилю художників розвивалося у поєднанні скульптурного та живописного методів, що надавало роботам художньої завершеності. Звернення до народного мистецтва, історичного минулого та пошуки нових шляхів втілення стали

визначальними для керамістів. У колекції ТОКМ зберігаються різноманітні твори художньої кераміки інтер'єрного призначення: вази, декоративні тарелі, плакетки, скульптура, архітектурні панно В. Колісника, Є. Овчарика, О. Томків, О. Рибун та багатьох інших митців.

Література:

1. Вольська С. О. (2010). Тернопільський фарфоровий завод: історико-мистецтвознавчий аналіз. *Збірник наукових праць Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. Харків: ХДАДМ. Випуск № 1. С. 123 -126.
2. Вольська С.О. (2011). Художня кераміка Західного Поділля. *Мистецтвознавство України: Зб. наук пр.-редк.: А. Бокотей (голова) та ін.; ІПСМ НАМ України*. Львів : Афіша. Спецвип. С.154-163.
3. Жоголь Л.Е. (1986). *Декоративное искусство в современном интерьере*. К.: Будівельник. 200 с.
4. Завершинський Валерій. (2018). «Порцеляновий ренесанс» України. *Порцеляна*. №3. С.6-10.
5. Кара-Васильєва Т., Чегусова З. (2005). *Декоративне мистецтво України ХХ століття. У пошуках «великого стилю»*. К.: Либідь. 280 с.
6. Осколки тернопільського фарфору. *Урбаністика Тернополя*. «<https://www.facebook.com/f.urbanter/posts/1574579839278462/>» (2018, березень, 18).
7. Рублевська Н. (2018). Виставкова діяльність Тернопільського обласного краєзнавчого музею: *Збірник матеріалів XVI Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарного знання у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти»* (30-31 травня 2018 року) (Канада – Сербія – Азербайджан – Польща – Україна) зб. наукових праць / за заг. ред. д.філос.н. Журби М.А. Монреаль: СРМ «ASF». С.23-24.

References:

1. Volska S. O. (2010). Ternopilskyi farforovyi zavod: istoryko-mystetstvoznavchyi analiz. *Zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv.* Kharkiv: KhDADM. Vypusk № 1. S. 123 -126.
2. Volska S.O. (2011). Khudozhnia keramika Zakhidnoho Podillia. *Mystetstvoznavstvo Ukrainy: Zb. nauk pr.-redk.:* A. Bokotei (holova) ta in.; IPSM NAM Ukrainy. Lviv: Afisha. Spetsvyp. S.154-163.
3. Zhohol L.E. (1986). *Dekoratyvnoe yskusstvo v sovremennom ynterere.* K.: Budivelnyk. 200 s.
4. Zavershynskyi Valerii. (2018). «Portselianovyi renesans» Ukrainy. *Portseliana.* №3. S.6-10.
5. Kara-Vasylieva T., Chehusova Z. (2005). *Dekoratyvne mystetstvo Ukrainy KhKh stolittia.* U poshukakh «velykoho styliu». K.: Lybid. 280 s.
6. Oskolky ternopilskoho farforu. *Urbanistyka Ternopolia.* «<https://www.facebook.com/f.urbanter/posts/1574579839278462/>» (2018, 03, 18).
7. Rublevska N. (2018). Vystavkova diialnist Ternopilskoho oblasnoho kraieznavchoho muzeiu: *Zbirnyk materialiv KhVI Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii «Aktualni pytannia, problemy ta perspektyvy rozvytku humanitarnoho znannia u suchasnomu informatsiinomu prostori: natsionalnyi ta internatsionalnyi aspekty» (30-31 travnia 2018 roku) (Kanada – Serbiia – Azerbaidzhan – Polshcha – Ukraina) zb. naukovykh prats / za zah. red. d.filos.n. Zhurby M.A. Monreal: SPM «ASF». S.23-24.*

УДК 721.021

**РЕКОНСТРУКЦИЯ И ПРЕЕМСТВЕННОЕ РАЗВИТИЕ ИСТОРИЧЕСКИХ
КВАРТАЛОВ ВОЛГОГРАДА С СОХРАНЕНИЕМ ОБЪЕКТОВ
КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ**

студент, Черкесова В. С.

e-mail: cherkesova.vika@mail.ru

Национальный исследовательский Московский государственный строительный университет, Москва, Россия

Повышение интереса к культурному наследию и его сохранению в настоящее время наблюдается во всем мире. Сохранение культурного наследия каждого народа в самых разнообразных его аспектах, независимо от того идет ли речь об отдельных памятниках или целых исторических городах, которые необходимо спасти от губительного воздействия времени, является важнейшим источником обогащения всего человечества, сохранения его духовных, эстетических и нравственных ценностей. Рассмотрен опыт формирования исторических кварталов в России и за рубежом, выявлены современные методы и возможности их генезиса, предложен сценарий развития исторических кварталов с сохранением объектов культурного наследия

Ключевые слова: реконструкция исторических центров, градостроительный анализ, культурное наследие, памятники архитектуры.

V. S. Cherkesova, Reconstruction and continuous development of the historical districts of Volgograd with the preservation of cultural heritage sites/ National Research Moscow State University of Civil Engineering, Moscow, Russia

The growing interest in cultural heritage and its preservation is currently observed all over the world. The preservation of the cultural heritage of each nation in its most diverse aspects, regardless of whether we are talking about individual monuments or entire historical cities that need to be saved from the destructive effects of time, is the most important source of enriching the entire humanity, preserving its spiritual, aesthetic and moral values. The experience of the formation of historical quarters in Russia and abroad is considered, modern methods and possibilities of their genesis are identified, a scenario for the development of historical quarters with the preservation of cultural heritage objects is proposed.

Keywords: reconstruction of historical centers, urban planning analysis, cultural heritage, architectural monuments.

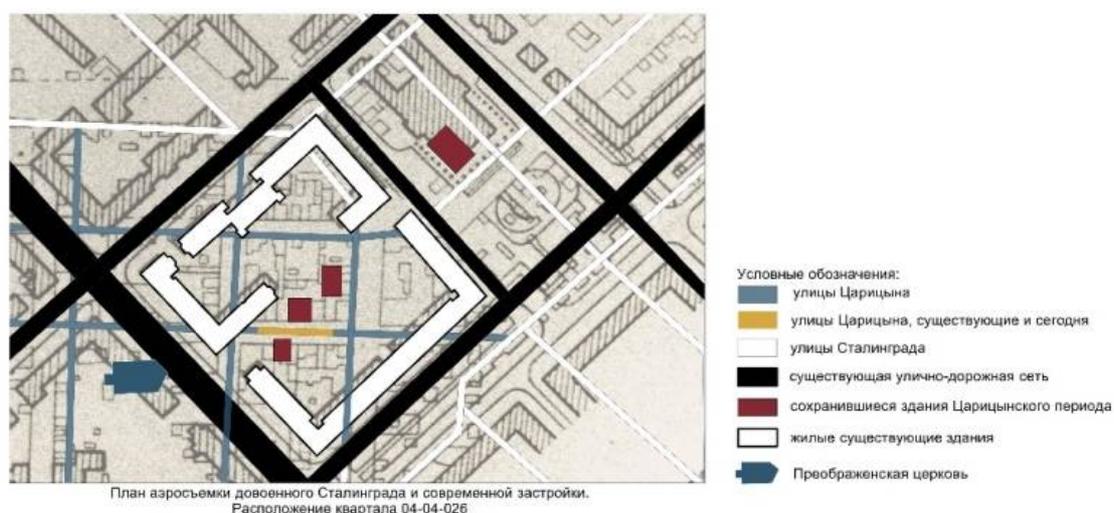
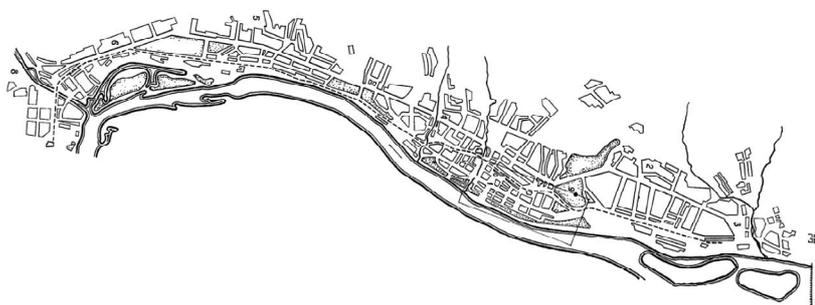

Рисунок 1 - Исторические планы поселения, отражающие генезис планировочной структуры и совмещенные исторические планы

Восстановление разрушенных стихией или войной городов в древнем и современном мире, перепланировка более трехсот российских городов в XVIII в., послевоенное восстановление сотен и тысяч городов Восточной и Западной Европы, неудержимый рост многомиллионных столиц и промышленных центров в последние

десятилетия – все это реконструкция. Реконструкция, конкретное содержание которой всякий раз дополняет и расширяет изначально латинское *re* (снова) + *constructio* (построение) все новыми и новыми значениями – восстановления, преобразования, развития, сохранения, модернизации, роста. Например, г. Волгоград (он же Царицын и Сталинград) после Сталинградской битвы пришлось почти целиком отстраивать заново: более 90 % жилых домов оказалось разрушено. Из сторожевой крепости Царицын, поставленной вдоль Волжского торгового пути в 1589 году, вырос промышленный центр-миллионник. В конце XIX века, после строительства железной дороги, в городе расцвела нефтепереработка, которая спровоцировала настоящий строительный бум, затем стало бурно развиваться тяжелое машиностроение. С июля 1942 по февраль 1943 года здесь развернулось одно из самых масштабных и кровопролитных сражений Второй мировой войны — Сталинградская битва. Сегодня город является крупным промышленным центром (рисунок 2). Здесь работают более 160 крупных и средних промышленных предприятий. Через город проходит Волго-Донской судоходный канал, сделавший Волгоград портом пяти морей. Город имеет развитую инфраструктуру, в которую входят около 500 образовательных учреждений.[1,2]

**Рисунок 2 - Волгоград (Сталинград). Схема плана города.
Архитекторы К. Алабян, В. Симбирцев, Н. Поляков, А. Пожарский,
инж. В. Бутягин. 1945 г.**

Проблема сохранения и использования историко-архитектурного наследия в процессе реконструкции городов – одна из самых актуальных и сложных в современном градостроительстве. Преобразование планировочной и пространственной структуры исторического города, формирование застройки его улиц и площадей, жилых районов и кварталов, общественных центров и зон отдыха на основе преемственности предполагает принятие таких решений, при которых город и его отдельные части не утрачивают архитектурного своеобразия, сложившегося на протяжении веков. Крайне важно, чтобы в процессе развития города, когда в исторической среде появляется большое количество новых зданий, не происходило «разрыва» городских тканей, а в конечном итоге коренного перерождения среды. [3]

Рисунок 3 - Исторические виды и панорамы города

Вопросами реконструкции исторических центров городов посвящено много книг и статей, потому что каждый город, каждая конкретная градостроительная ситуация требует индивидуального подхода. Любой город имеет свою генетическую историю, сложившуюся структуру и специфические демографические, социальные, экономические и прочие аспекты, влияющие на его будущее. Каждая градостроительная ситуация сформировала свой индивидуальный баланс функций, свои планировочные предпосылки для дальнейшего развития. Реконструкция исторических центров городов обусловлена рядом различных по своему

значению факторов: градостроительных, культурных, экономических, социальных, демографических и т.д. Экономические факторы часто призывают к более высокой интенсивности использования территории центра, в связи с высокой инвестиционной привлекательностью территории для инвесторов. Но приоритетом культурного и градостроительного развития должно являться сохранение и восстановление объектов культурного наследия. При таком подходе будет достигнута социальная стабильность на территории исторических центров. Новое же строительство в сложившейся застройке, часто, разрушает среду, не соответствует архитектурной стилистике, и поэтому не является частью поступательного развития эстетических ценностей.

В связи с этим появляется необходимость изучения, выявления и сохранения в городе архитектурного наследия разных периодов (рисунок 3,4). Эти условия определяют интерес к выполнению специального исследования и проектной проработки вопросов реконструкции застройки исторических кварталов в Центральном районе г. Волгограда.

Рисунок 4 - Исторические виды и панорамы кварталов

Объектом исследования определена сложившаяся планировочная структура жилых исторических кварталов, расположенные в Центральном районе г. Волгограда, где предметом исследования

является совокупность всех необходимых мероприятий градостроительной реконструкции жилых исторических территорий. [5]

Границы исследования могут быть: во-первых, исторически-сложившиеся кварталы, преимущественно квартал, ограниченный ул. Мира, ул. Порт-Саида, ул. пр. им. Ленина и ул. Комсомольской (рисунок 5); во-вторых, градостроительные, объёмно-планировочные и функциональные решения исторических кварталов других городов России и за рубежом, включая изучение современных методов организации и реконструкции их территорий.

Рассмотрение опыта формирования исторических кварталов в России и за рубежом, выявление современных методов и возможностей их генезиса, позволит предложить сценарии развития исторических кварталов с сохранением объектов культурного наследия.

Исследование основано на комплексном подходе, включающем: изучение и систематизацию научных трудов и литературных источников, анализ архивных документов, историко-градостроительной анализ освоения территории, натурное обследование и фотофиксацию, анкетирование жителей дворов, графический анализ генеральных и ситуационных планов.

Исходя из изначальных исследовательских и проектных установок, в практике был проведен анализ развития исторических кварталов за рубежом и России и выявлены стратегии, используемые при реконструкции таких территорий, проведен предпроектный анализ существующей ситуации в жилых кварталах в Центральном районе г. Волгограда, а также выполнен проект реконструкции квартала с сохранением объектов культурного наследия.

Волгоград - город воинской славы, каждый житель города помнит и гордится великим подвигом.

Пережив разные эпохи и трансформации, городу осталось наследие в виде городской планировки и местами сохранившейся застройки. Некоторые сооружения сохранились до наших дней, что безусловно является культурным наследием и увеличивает привлекательность территорий. [5]

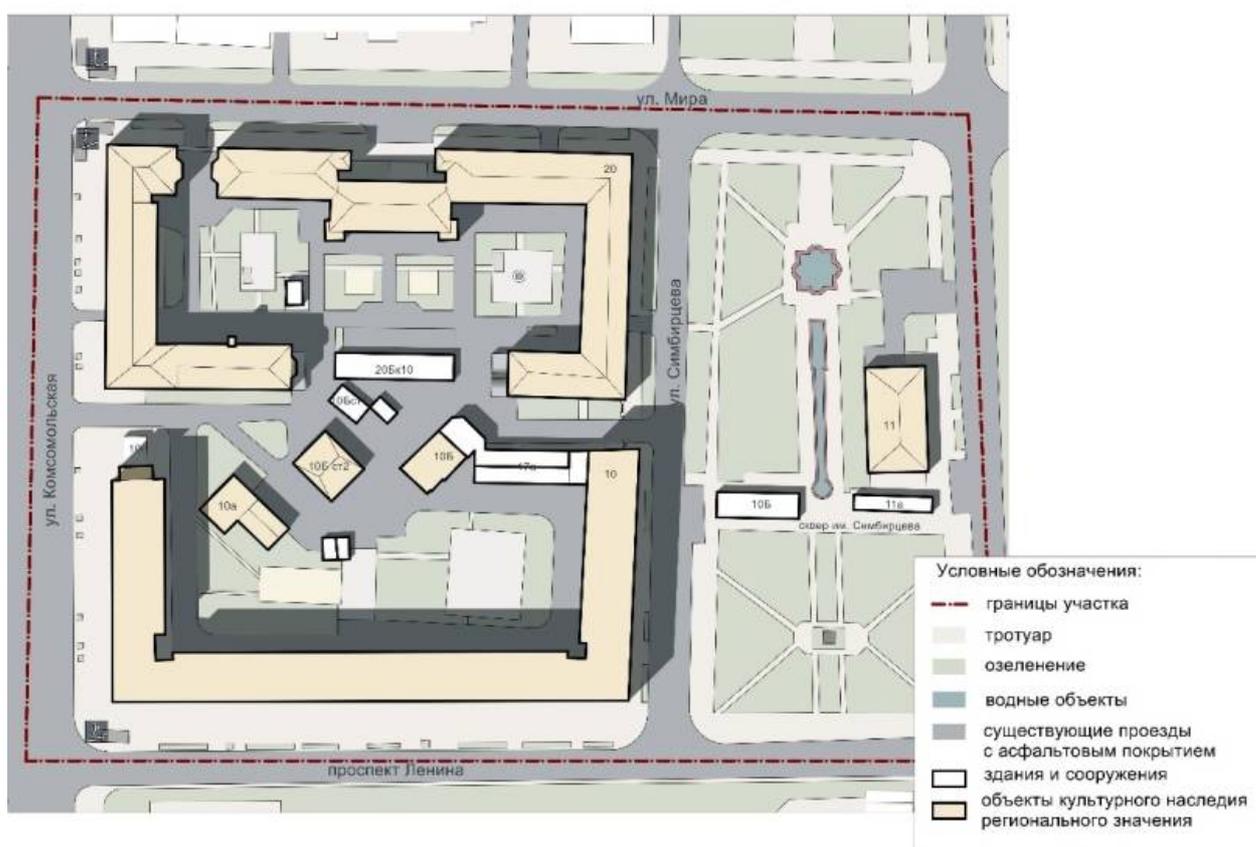

Рисунок 5 - Генеральный план исторического квартала в Центральном районе г. Волгограда

Дворы с сохранившейся исторической застройкой не только имеют важнейшее общегородское значение, но и используются жителями окружающих домов. Поэтому проект благоустройства этой территории должен решать две задачи. Первая – создание транзитного пешеходного маршрута, который интегрирует историческую застройку в активно используемую городскую среду. На протяжении этого маршрута будут организованы микро-площади с зонами отдыха и площадками активности. Вторая — благоустройство дворовых пространств, необходимое местным жителям; такие участки не должны находиться на

пути основных пешеходных потоков, а их преобразование будет носить более локальный характер.

В ходе работы были собраны материалы, информация и исходные данные по исследуемой теме, исследована история развития исторической части г. Волгограда с выявлением планировочной сети, структуры застройки и их трансформации, изучена информация о существующих и перспективных методах решения выявленной проблемы, проанализированы проблемы реконструкции и преемственного развития исторических кварталов в Центральном районе г. Волгограда.

Таким образом сформировались навыки критического анализа проблемных ситуаций на основе системного подхода, вырабатывать стратегию действий.

Литература:

1. Мухитов, Р.К. (2008). Реконструкция объектов градостроительного наследия. Казань, КГАСУ, 111.
2. Птичникова, Г.А. (2018). Линейный город. Градостроительная система «Большой Волгоград». Волгоград, ВолгГТУ, 197.
3. Самойлова, Н. В. (2016). Концепция исторической реконструкции кварталов 04_06_15 и 04_06_16 Центрального района Волгограда. Волгоград, ВГСПУ, 118.
4. Щенков, А.С. (2013). Реконструкция исторических городов: учебное пособие в 2-х частях: Основы реконструкции исторических городов. Исторический опыт развития архитектурного ансамбля. Казань, КГАСУ, 113.
5. Тихонов В.Е., Лотник А.И., Адамов О.И. (2014). Волгоград: метаморфозы городских кварталов и формирование общественных пространств. Москва, МАРХИ, 392.

References:

1. Mukhitov, R. K. (2008). Reconstruction of urban heritage sites. Kazan, KGASU, 111.
2. Ptichnikova, G. A. (2018). Linear city. Urban planning system "Big Volgograd". Volgograd, VolgSTU, 197.
3. Samoilova, N. V. (2016). The concept of historical reconstruction of the blocks 04_06_15 and 04_06_16 of the Central district of Volgograd. Volgograd, VGSPU, 118.
4. Schenkov, A. S. (2013). Reconstruction of historical cities: a textbook in 2 parts: The basics of reconstruction of historical cities. Historical experience of the development of an architectural ensemble. Kazan, KGASU, 113.
5. Tikhonov V. E., Lotnik A. I., Adamov O. I. (2014). Volgograd: metamorphoses of city blocks and the formation of public spaces. Moscow, MARKHI, 392.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I. ПИТАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК

СВІТОВА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА КРИЗА ЯК НАСЛІДОК ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ	6
---	---

кандидат економічних наук, доцент, Ривак О. С.

РОЗДІЛ II. ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК

THE STRUCTURE OF A SENSE OF HUMOR AS A PROPERTY OF PERSONALITY	41
---	----

Kateryna Kolesnykova

ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПОРТРЕТУ ОСОБИСТОСТІ ПІД ЧАС ПРОФЕСІЙНОГО ДОБОРУ КАНДИДАТА	49
---	----

Петренко А. В.

РОЗДІЛ III. ПИТАННЯ ФІЛОЛОГІЧНИХ НАУК

IT SLANG IN THE MODERN UKRAINIAN LANGUAGE

Hanna Shayner, Candidate of Pedagogical Science, Associate

Professor,

Mariana Pavliv

57

РОЗДІЛ IV. ПИТАННЯ МИСТЕЦТВА ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА

КОЛЕКЦІЯ ХУДОЖНЬОЇ КЕРАМІКИ ПРОФЕСІЙНИХ МАЙСТРІВ У ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ КРАЄЗНАВЧОМУ МУЗЕЇ

кандидат мистецтвознавства, доцент Вольська С. О.

68

Рублевська Н. В.

РЕКОНСТРУКЦИЯ И ПРЕЕМСТВЕННОЕ РАЗВИТИЕ ИСТОРИЧЕСКИХ КВАРТАЛОВ ВОЛГОГРАДА С СОХРАНЕНИЕМ ОБЪЕКТОВ КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ

79

студент, Черкесова В. С.

журнал «Науковий огляд»
Journal «Scientific review»

Підписано до друку 03.05.2021
Формат 60x84/16.Гарн. Times New Roman.
Папір офсетний. Друк різнографія.
Тираж 300пр.

© Центр міжнародного наукового співробітництва «ТК Меганом»
Свідоцтво ДР №325712
02192, м. Київ, вул. Юності 9/144.
т/ф. +38044-525-62-99
e-mail: nauogl@gmail.com